

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

В.М. Ключко

Базова навчальна програма

**УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ
ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ**

(для студентів усіх спеціальностей Академії)

**Харків
ХНАМГ
2009**

Базова навчальна програма «Управління професійною працездатністю» (для студентів усіх спеціальностей Академії) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Клочко В.М. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 76 с.

Укладач: Клочко В.М.

Рецензенти: докт. філософських наук, проф. Будко В.В., ХНАМГ;
докт. пед. наук., проф. Підберезський М.К., ХНПУ ім. Г.С. Сковороди

Рекомендовано до видання кафедрою фізичного виховання і спорту,
протокол № 6 від 21 січня 2009 р.

РЕФЕРАТ

Базова навчальна Програма «Управління професійною працездатністю» містить: 92 с., 15 табл., 63 джерела.

Об'єкт розробки - базова навчальна Програма «Управління професійною працездатністю» (далі -Програма), яка є складовою стандарту вищої освіти, гарантованою державою і основою для розробки навчальних і робочих програм з дисципліни «Управління професійною працездатністю» для студентів денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр і магістр за напрямками підготовки 6,7.050701 - «Електротехніка та електротехнології»; 6,7.050702 - «Електромеханіка»; 6,7.040106 - «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»; 6,7.060103 - «Гідротехніка (водні ресурси)»; 6,7.030504 - «Економіка підприємств»; 6,7.030509 - «Облік і аудит»; 6,7.060101 - «Будівництво»; 6,7.080101- «Геодезія, картографія та землеустрій»; 6,7.060102 - «Архітектура»; 6,7.030601 - «Менеджмент»; 6,7.070101 - «Транспортні технології (з видами транспорту)»; 6,7.020107 - «Туризм»; 6,7.140101 - «Готельно-ресторанна справа»).

Мета розробки - визначити стандарт фізичної культури і ноосферного виховання, відповідний мінімальний рівень обов'язкової валеокібернетичної рекреації, підготовки і освіти, гармонізувати базову навчальну Програму Академії із державними директивними документами та стратегічній програмі ВООЗ «Здоров'я для всіх у 21 столітті», прийнятої в Україні як основу державної політики у сфері охорони здоров'я, базовій навчальній програмі «Управління професійною працездатністю», та організаційно-технічними, науково-педагогічними, матеріальними та іншими ресурсами Академії і КФВіС.

Методи розробки - аналіз літературних джерел, системний структурний аналіз, методологія ноосферної освіти на засадах теорії генетичної біоенергоінформаційної єдності Світу і валеокібернетики, асоціативні методи - метод аналогій, інтерв'ювання і інше. Результати розробки впроваджуються в навчальний процес Академії в 2 етапи: 1-й етап Програми - 2010-2011рр., 2-й етап трансформованої Програми - 2011-2012рр.

Реалізація головних положень базової Програми в Академії здійснюється адміністрацією ХНАМГ і КФВіС.

Ключові слова - АКАДЕМІЯ, БАЗОВА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА, УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ, ТЕОРІЯ ГЕНЕТИЧНОЇ БІОЕНЕРГОІНФОРМАЦІЙНОЇ ЄДНОСТІ СВІТУ, ВАЛЕОКІБЕРНЕТИКА, НООСФЕРНЕ ВИХОВАННЯ Й ОСВІТА, ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ,

Умови одержання розробки: за узгодженням, 61002, Харків-2, вул. Революції, 12, Харківська Національна Академія Міського Господарства, кафедра фізичного виховання і спорту, тел. 057 - 707-31-20, 707-33-70.

Зміст

Передмова	6
Вступ	7
1. Нормативно-методологічні чинники Програми	158
2. Вимоги до системи управління професійною працездатністю студентської молоді в ХНАМГ	16
2.1. Загальні положення до вимог галузевих стандартів з професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців	16
2.2. Основні складові вимог. Ідеологічні основи	18
2.3. Організаційно-педагогічні основи системи управління професійною працездатністю	19
2.4. Нормативне забезпечення	20
2.5. Наукове забезпечення	20
2.6. Методичне забезпечення	21
2.7. Медичне забезпечення	21
2.8. Кадрове забезпечення	22
2.9. Матеріально-технічне забезпечення	22
2.10. Фінансове забезпечення	22
2.11. Керування системою управління професійною працездатністю	23
2.12. Міжнародні зв'язки	23
3. Теоретичні і методичні основи управління професійною працездатністю	24
3.1. Мета і завдання дисципліни	24
3.2. Грунтовні принципи викладання дисципліни «Управління професійною працездатністю»	26
3.3. Засоби і методи управління професійною працездатністю	27
3.4. Психологічна підготовка	28
4. Інформаційний зміст Програми	28
4.1. Навчально-тематичний план дисципліни «Управління професійною працездатністю»	30
4.2. Навчально-тематичний план дисципліни «Управління професійною працездатністю» (для осіб з відхиленнями у стані здоров'я)	33
4.3. Елективний компонент Програми. Невербальні засоби комунікації	34
4.4. Елективний компонент Програми. Східні системи оздоровлення	35
4.5. Елективний компонент Програми. Системи особистого еволюційного психофізичного вдосконалення	37

4.6.	Елективний компонент Програми. Управління професійною працездатністю засобами спортивного удосконалення	38
4.7.	Елективний компонент Програми. Спортивне вдосконалення студентів з відхиленнями у стані здоров'я	39
5.	Контрольні заходи	39
6.	Основні положення реалізації навчальної Програми	48
6.1.	Форми і види занять	48
6.2.	Організація навчальних занять	49
6.3.	Лікувальна фізична культура	50
6.4.	Проходження навчального матеріалу	51
7.	Теми семінарських занять	53
8.	Тести оцінювання знань	55
8.1.	Приклади педагогічних тестів	57
	Список рекомендованих джерел	63
	Глосарій	67

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Програма	-	Базова навчальна програма з дисципліни «Управління професійною працездатністю»
ХНАМГ	-	Харківська Національна Академія Міського Господарства
КФВіС	-	кафедра фізичного виховання і спорту
ВООЗ	-	Всесвітня організація охорони здоров'я
ПП	-	професійна працездатність
НДУПП	-	навчальна дисципліна «Управління професійною працездатністю»
УПП	-	управління професійною працездатністю
СУПП	-	система управління професійною працездатністю
ФК	-	фізична культура
ФВіС	-	фізичне виховання і спорт
ЗСЖ	-	здоровий спосіб життя
ЛФК	-	лікувальна фізична культура
НПП	-	науково-педагогічні працівники

ПЕРЕДМОВА

1. Розроблено і внесено. Базова навчальна програма з дисципліни «Управління професійною працездатністю» (в подальшому - Програма) розроблена для студентів усіх спеціальностей Харківської Національної Академії Міського Господарства (ХНАМГ) проф. Клочко В.М.

2. Затверджено і введено в дію на засіданні кафедри фізичного виховання і спорту (КФВіС) ХНАМГ, протокол № 6 від 21 січня 2009 року.

Програма схвалена методичною Радою факультету енергозабезпечення та освітлення міст 30 січня 2009 року, голова Ради декан ф-ту Поліщук В.М.

3. Програма ХНАМГ розроблена на основі базової навчальної Програми «Фізичне виховання і спорт» ХНАМГ, «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», затвердженого Наказом МОНУ № 4 від 11 січня 2006 року та стратегічної програми ВООЗ «Здоров'я для всіх у 21 столітті», прийнятої в Україні за основу державної політики у сфері охорони здоров'я. Програма ХНАМГ відповідає положенням Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Цільової комплексної програми «Фізична культура - здоров'я нації», Положенням про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, Концепції фізичного виховання і здорового способу життя в системі освіти України, Наказу МОН України № 439 «Про вдосконалення роботи з фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах України», від 6 травня 2006 року, Державним вимогам до навчальних програм, Державним стандартам вищої освіти та іншим нормативним документам в плинні - «Здоров'я нації - місія держави».

4. Введено в ХНАМГ в доповнення навчальної Програми «Фізичне виховання і спорт» у 2008 році.

5. Рецензенти: д. філос. наук, проф. Будко В.В., ХНАМГ,
д. пед. наук, проф. Камаєв О.І.,ХДАФК.

6. Комп'ютерний набір - ст.лаб. КФВіС Полуніна Н.В.

ВСТУП

Здоров'я, будуючи абсолютною Людською цінністю, є водночас основним правом Людини, а управління здоров'ям індивідуума, соціуму і його збереження - найважливішим обов'язком, місією держави до нації й особистості Людини, рис. 1, [1,2].

Рис. 1 – Модель місії держави

По визначенню Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), сучасний етап розвитку науки може бути охарактеризований як період тісної інтеграції наук: кібернетики, педагогічних, медичних, валеологічних, філософських підходів до комплексного формування і відновлення здоров'я: **«Здоров'я - це стан повного фізичного, духовного та соціального благополуччя Людини, а не тільки відсутність захворювань та фізичних дефектів»**. Досягнення можливого найвищого рівня здоров'я, особливо студентської молоді, яка виконує найважкіший вид життєдіяльності Людини - інтелектуальне формування сучасного креативного, конкурентоспроможного фахівця, складає найбільш важливе глобальне завдання держави й системи освіти, для вирішення якого необхідні спільні зусилля багатьох інших соціальних і економічних секторів, окрім медичного» [3]. Згідно Положенню про державний вищий учбовий заклад, затверджене Постановою КМУ (1996), **відповідальність за якість виховної, освітньої і конкурентоспроможної професійної підготовки випускників несе кожен вищий учбовий заклад на засадах самоорганізації**. Самоорганізація – це властивість системи змінювати свою структуру, параметри, алгоритми функціонування (орієнтацію поведінки) з ціллю підвищення ефективності виконання своїх функцій для здобуття ефективності розвитку Академії і нової синергетичної системної якості

конкурентоздатних фахівців, рис.2.

На державному рівні визнано, що інвестиції в людський капітал - здоров'я, є одними з найефективніших. Найголовнішим завданням української освіти, відображеному у національній доктрині розвитку освіти, є формування і збереження здоров'я студентської молоді, підтримання найвищого рівня її професійної працездатності¹ в період навчання в Академії. Особливо актуальними ці проблеми стають в мінливих умовах зовнішнього середовища, як екологічних так і економічних - в кризовому і післякризовому стані економіки держави. Проф. Гончаренко М.С., відзначає: «Серед причин кризового стану - соціально-економічна і психологічна кризи, неефективна стратегія охорони здоров'я і недоліки в організації системи освіти, що зумовлюють психоемоційне перевантаження і недостатню рухову активність студентської молоді. Окрім цього, важливу роль у розвитку негативних

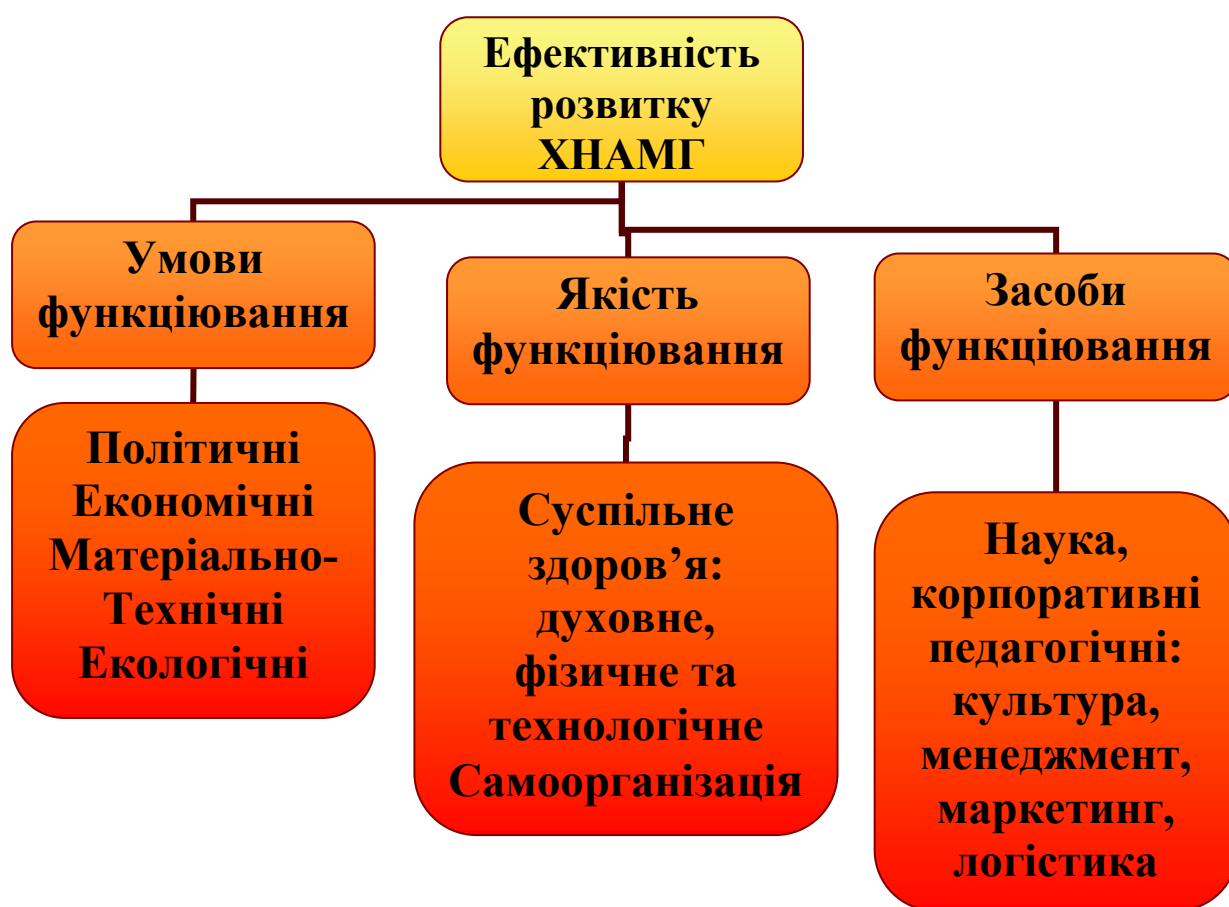

Рис.2 - Ефективність розвитку освітньої системи ХНАМГ

тенденцій має низький рівень культури здоров'я і відсутність знань щодо здорового способу життя та профілактики здоров'я» [4].

¹ Професійна працездатність - здатність даного працівника до роботи за своєю професією (фахом) і кваліфікацією чи за іншою адекватною їй професією (фахом). Словник законодавчих термінів. Доступ: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078,10372.0>.

Академія несе відповідальність за дотримання вимог Законів України і інших законодавчих актів за весь термін підготовки випускників, рівня професійно-прикладної рекреації студентської молоді впродовж навчання у формах бакалавтури, магістратури і аспірантури. Рівень професійної працездатності, як головний ринковий критерій сучасного конкурентоспроможного фахівця, визначає соціальний прогрес, здоров'я, здоровий спосіб життя (ЗСЖ) і здоровий генофонд нації. Інтереси особистості, суспільства і сучасного складного, автоматизованого виробництва вимагають від випускників Академії високого рівня профільованої особистої психофізичної культури, вміння регулювати і управляти своєю професійною працездатністю, конкурентоспроможністю, професійною і соціальною адаптацією, психічним, духовним і технологічним здоров'ям [5,6]. Сучасний етап розвитку науки - період тісної інтеграції наук: кібернетики - біологічної, медичної і валеологічної, біоритмології, астрології, психології здоров'я, геотології і інш., педагогічних, медичних, валеологічних, природознавчих, екологічних і ендоекологічних підходів, філософських поглядів на комплексне формування і відновлення здоров'я, нових напрямів наук, [4-8].

Ця базова Програма є першим досвідом автора в узагальненні інтегрування вказаних наук в призмі стратегії УПП здорової Людини (або майже здорової) з ціллю підвищення ефективності і якості професійної працездатності (ПП). У науково-методичному та біоенергоінформаційному плинні навчальна дисципліна «Управління професійною працездатністю» (НДУПП) виділена автором як прикладна з традиційних дисциплін «Фізична культура», «Фізичне виховання» та дисципліни «Професійний тренінг професійної працездатності», які автор підготував і викладав для студентів факультетів економічного і менеджменту.

Базова програма відбиває бачення мети НДУПП, виходячи з уявлення про *Людину як цілісну біоенергоінформаційну систему взаємодіючих фізичної, духовної, психічної, енергетичної і технологічної складових (підсистем) в плинні новітньої генетичної теорії енергоінформаційної єдності Світу* акад. Астаф'єва Б.О. *і теорії Всезагальних Законів Всесвіту* акад. Маслової Н.В. *та побудованій і опробованій на цих засадах у багатьох країнах ноосферної теорії освіти* [8-17]. Мета дисципліни: виховати здорового креативного, конкурентоспроможного фахівця відповідного рівня освіти і профілю для галузей міського господарства.

Зміст Програми НДУПП має чітку гуманістичну ноосферну і оздоровчу спрямованість, сприяє гармонійному розвитку особистості, формуванню усвідомленої потреби у зміцненні здоров'я та психофізичному вдосконаленні. Реалізація змісту Програми має сприяти залученню студентів до ЗСЖ, до всіх цінностей ФК, ФВіС задовольняти їх потреби у психофізичному, духовному і технологічному розвитку, забезпечувати їх теоретичний і науково обґрунтований обсяг рухової активності.

В Програмі передбачена рекомендація ВООЗ по використанню індивідуального гендерного підходу до здоров'я (англ. gender - стать, рід, пов'язаний з проблемою ролі в суспільстві осіб чоловічої і жіночої статі).

Також враховані ієрархії вимог до професіоналів-фахівців третього тисячоліття соціологів і менеджерів трудових ресурсів ООН і США.

Соціологів ООН:

- професійна працездатність;
- чесність;
- гідність;
- відомість у колі професіоналів обраної галузі діяльності.

Соціологів і менеджерів трудових ресурсів США:

- фізичний стан (вік, здоров'я, енергійність, зовнішність...);
- підготовка (кваліфікація, досвід, працездатність...);
- загальний розвиток (рівень пам'яті, рішучість, швидкість реакції...);
- особливі здібності (рівень інтелекту, креативність, здібність до професійних технологій, емоційна рівновага...);
- характер (відвертість, наполегливість, впевненість у собі...);
- інтереси (до праці, наукові, кар'єрні, патріотичні...) [7].

Головними складовими рішення вказаних проблем є: загальна теорія управління - кібернетика та її різновиди: біокибернетика, медична і валеологічна кібернетика; кибнетика фізичної культури і спорту; фізіологія і психологія праці та активного відпочинку, рекреація; ресурсна теорія здоров'я і довголіття Людини; педагогічні, філософські підходи, традиційна (народна) медицина, природознавство, астрологія й хронобіологія, та інші науки, що мають відношення до комплексного формування і відновлення здоров'я Людини. Теоретичні засади проблеми завжди опираються на нормативно-правові, наприклад:

Витяг із статті 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт»:

Фізична культура (ФК) - складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей Людини з метою гармонійного формування її особистості. ФК є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру.

Спорт - є органічною частиною ФК, особливою сферою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, наукової, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності. Соціальна цінність спорту визначається його дійовим стимулюючим впливом на поширення фізичної культури серед різних верств населення.

ФК - невід'ємна важлива частина загальної й фахової культури особистості сучасного фахівця, яка забезпечує фундамент його фізичного, духовного, психологічного та технологічного добробуту, успіхів у самовдосконаленні та виробничій діяльності. ФК є якісною, динамічною характеристикою рівня розвитку і реалізації можливостей людини, що забезпечує біологічний потенціал його життєдіяльності, необхідний для гармонійного розвитку й самовдосконалення, прояви соціальної активності, творчої праці. Все це обумовлює соціальне й ринкове замовлення на

оволодіння особистістю управління професійною працездатністю на всіх етапах формування конкурентоспроможного фахівця третього тисячоліття.

Свої функції, які розвивають і формують особистість майбутнього конкурентоспроможного фахівця, НДУПП найбільш повно реалізує сумісно з системою фізичного виховання і спорту ХНАМГ.

«Фізичне виховання (ФВ) - складова освіти і виховання, педагогічний, навчально-виховний процес, предмет (навчальна дисципліна), спрямований на оволодіння знаннями, вміннями й навичками щодо управління психофізичним розвитком Людини різновидами рухової активності, з метою навчання і виховання особистості в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточення»². Управління професійною працездатністю - медико-педагогічний процес управління психофізичним розвитком, функціональним удосконаленням і саморозвитком організмів студентства; виховання, навчання і формування у студентства основних життєвоважливих рухових навичок; вмінням і знаннями використання їх для успішної наступної конкурентоспроможної професійної діяльності; вміння і знання управління рівнем професійної працездатності - своєї і своїх підлеглих. НДУПП - є обов'язковою дисципліною, рекреаційної форми, освоєння якої проводиться за Програмою тільки в межах організованого навчального процесу і тільки під керівництвом викладачів-професіоналів, як у ХНАМГ, так і формах самовдосконалення.

ФК, ФВіС у сфері вищої освіти мають на меті забезпечення виховання у студентів потреби самостійно оволодівати знаннями, вміннями й навичками управління психофізичним розвитком Людини, навчання застосовувати набуті цінності в життєдіяльності майбутніх фахівців.

НДУПП забезпечує реалізацію ієрархії цілей та завдань, передбачених представленою Програмою:

«...- формування у студентській молоді основ теоретичних знань ПП, практичних і методичних здібностей (умінь і навичок) з УПП, психофізичного і спортивного виховання, фізичної реабілітації здорової Людини і її здоров'я, як компонентів її повноцінної, гармонійної та безпечної життєдіяльності;

- надбання студентською молоддю досвіду в застосуванні індивідуально здобутих за НДУПП цінностей і втілення їх впродовж життя в особистій, навчальній, професійній діяльності, а також в побуті і в сім'ї;

- забезпечення у студентській молоді належного рівня розвитку показників їх функціональних та морфологічних можливостей, вміння оцінити стан своїх фізичних якостей, рухових здібностей, ПП. Можливість застосування вказаних технологій для умов групової оцінки;

- сприяння розвитку професійних, світоглядних та громадянських якостей студентів;

- виховання і формування майбутнього фахівця з широким кругозором і справжньою внутрішньою культурою.

² Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 4 від 11 січня 2006 року, п. 1.1, С. 1.

Що студент повинен знати:

- значення та місце НДУПП в спектрі навчальних дисциплін;
- мету, задачі, методи, основні принципи, форми занять з НДУПП;
- організацію занять з НДУПП;
- основи методики побудови визначеної форми занять системами психофізичних вправ і психологічної медитації;
- методику самоконтролю і самооцінки в процесі занять психофізичними вправами;
- методики УПП та психофізичний тренінг;
- методики основ біоритмології і використання біоритмів в реальному житті (хронобіоенергетику);
- основи біомеханіки і техніки фізичних рухів з обраної фахової і спортивної спеціалізації;
- суть і фактори ПП Людини та закономірності їх динаміки, характеристики фаз динаміки ПП;
- суть і фізіологічні основи проектування раціональних режимів праці і відпочинку з урахуванням індивідуальної хронобіологічної характеристики конкретної Людини і енергетичних біоритмів ендogenous навколишнього середовища;
- психофізіологічні процеси і участь центральної нервової системи Людини у трудовій діяльності. Психофізіологію рухового апарату Людини і раціоналізацію процесів професійної діяльності;
- психофізичні фактори трудової діяльності, трудової втоми і перевтоми, заходи їх профілактики. Методики оцінки робочих навантажень та методи встановлення перерв на відпочинок;
- психофізіологічні та хронобіологічні основи проектування раціональних режимів креативної інтелектуальної праці і відпочинку;
- психофізіологічні та хронобіологічні основи профорієнтації і ринкового профвідбору;
- психофізіологічні та хронобіологічні основи інтелектуального навчання, формування інтелектуальних трудових навичок і умінь;
- основи формування психічного здоров'я, ЗСЖ.

Що студент повинен уміти:

- володіти практичними уміннями та навичками УПП;
- проводити самоконтроль в процесі занять психофізичними вправами;
- володіння системою практичних умінь і навичок занять головними видами й формами раціональної здоров'яформуючої діяльності, забезпечення, зберігання і зміцнення свого здоров'я і здоров'я підлеглих, розвитку й удосконалення психофізичних можливостей, якостей і властивостей особистості;
- володіти засобами УПП та застосовувати психофізичний тренінг;
- використовувати у практичній діяльності особисті біоритми (хронобіоенергетику) і біоритмологію навколишнього ендogenous середовища;
- самостійно організовувати та проводити практичні заняття з НДУПП за самостійно розробленим планом і конспектом уроку.

Навчально-виховний процес з НДУПП у сфері вищої освіти ґрунтуються на таких основних принципах:

- пріоритетності освітньої спрямованості процесу УПП та функціонального фактора в оцінюванні психофізичного та біоенергетичного розвитку студентів;

«... - багатокладності, яка передбачає створення у вищих навчальних закладах умов для самостійного широкого вибору студентами засобів фізичного виховання для навчання та участі в спортивних заходах, які відповідали б їх запитам, інтересам, стану здоров'я, фізичній і технічній підготовленості, спортивній кваліфікації;

- індивідуалізації та диференціації навчального процесу з НДУПП, поєднанні державного управління і студентського самоврядування.. »³.

У методичному й інформаційному плані НДУПП тісно взаємодіє із дисциплінами загального гуманітарного циклу, такими, як: світова і вітчизняна історія, культура та культурологія, філософія, історія України, психологія, фізіологія, педагогічна культура і етикет спілкування, екологія, естетика і дизайн, ландшафтна архітектура, готельне господарство і туризм; валеологія, валеокібернетика, соціальна й медичинська кібернетика, ноосферна теорія генетичної енергоінформаційної єдності Світу та ноосферна просвіта.

Автором в базову Програму введені, на засадах особистих наукових досліджень, матеріали про головні положення новітніх теорій: еволюція Ноосфери і Людської цивілізації по В.І. Вернадському; генетичної біоенергоінформаційної теорії єдності Світу по Б.О. Астаф'єву; системомомії - Періодичній Системі Загальних Законів Світу по Н.В.Маслові; біоритмології і валеокібернетики Людини; еволюції психофізіології Людини і праці; ноосферної педагогіки на засадах педагогічного маркетингу, педагогічної логістики і педагогічного менеджменту; ендоекології - генетико-екологічним проблемам доквілля; традиційним (народів Світу) і сучасним методикам психофізичного оздоровлення Людини, в т.ч. засобами ФК, ФВіС і ЗСЖ. Програма пропонує застосовувати в навчальному процесі циклові модульні методи навчання з ноосферною спрямованістю «реал-технологій», психофізіологічні методи «непривабливої корисності» з ціллю збільшення у студентів стійкого інтересу до занять по НДУПП та сучасними технологіями ФК, ФВіС та лікувальної фізичної культури (ЛФК). Вивчається практичне оцінювання психофізичного і біоенергетичного розвитку студентів, проводиться моніторинг функціональних та морфологічних можливостей їх розвитку, моніторинг стану здоров'я студентів, психофізичної та технологічної підготовленості з метою підвищення ефективності й привабливості навчального процесу. Мета Програми досягається шляхом управління засобами індивідуалізації та диференціації УПП, спортивного удосконалення та ЛФК, які б відповідали індивідуальним запитам та інтересам студентів, вимогам освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціальностей.

³ Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 4 від 11 січня 2006 року, п. 12, п. 13, С2.

На рубежі ХХІ ст. відбувається зміна історичної парадигми⁴ розвитку цивілізації в еволюційну генодігму⁵ [8]. Зміна парадигми являє собою наукову революцію. **Нова історична генодігма є проривом Людського Суспільства до управляємої соціоприродної еволюції**, яку прогнозував і наукою обґрунтував у науковій теорії про ноосферу⁶ український вчений, харків'янин, **перший Президент Академії наук України Володимир Іванович Вернадський**. Цей прорив може бути охарактеризований, як **«синтетична революція»**, що утворюється в результаті синтезу еволюції Людської цивілізації. Складові «синтетичної революції» по О.І. Субето: **«системна революція виробництва» на засадах суспільного інтелекту - науки; «системна революція науки», «людська революція», яка визначає домінування Людини та його інтелекту в центрі науково-технічного прогресу, «інтелектуально-інноваційна революція»**, яка відображає процеси інтегративної інтелектуалізації всіх видів прогресу - науково-технічного, економічного й соціального; **«квалітативна революція»**, яка визначає **чинники якості, як головні фактори прогресу цивілізації**.

Ці положення є базовими для управління та формування навчального процесу по НДУПП. Програма НДУПП укладена на основі СВО ХНАМГ, Освітньо-кваліфікаційних характеристик підготовки бакалаврів і магістрів по напрямкам підготовки фахівців.

Програма містить вісім напрямів в призмі новітніх наукових теорій:

- ноосферна наука. Еволюція Ноосфери і Людської цивілізації по В.І. Вернадському;
- генетична біоенергоінформаційна теорія єдності Світу по Б.О. Астаф'єву;
- системонія - Періодична Система Загальних Законів Світу по Н.В. Масловій;
- генетична еволюція психофізіології Людини і праці;
- біоритмологія і валеокібернетика Людини;
- ноосферні «реал-педагогіки» на засадах педагогічного маркетингу, педагогічної логістики і педагогічного менеджменту;

⁴ **Парадігма** (від греч. paradigma - приклад зразок), у філософії, соціології - вихідна концептуальна схема, модель постановки проблем та їх рішення, методів дослідження, які панують протягом певного історичного періоду в науковому співтоваристві. Зміна парадигм являє собою наукову революцію. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

⁵ **Генодігма** (еволюційний аналог парадігма), початкова концептуальна схема, модель постановки проблем і їх рішення, методів дослідження в різних сферах наук, які за основу еволюції прийняли теорію генетичного енергоінформаційної єдності Світу акад. Астаф'єва Б.О. і теорію Системи Всезагальних Законів Світу акад. Маслової Н.В., як еволюційний розвиток вчення про ноосферу першого президента Академії наук України В.І. Вернадського. **Генодігма** - від гр. **genos** □ англ. **genome** - **сукупність генів, які містять** + гр., німец. **di** - **подвійні** (з **полярними зарядами** +, -) + польськ. **gnigma** - **нижчі, неподільні на цьому рівні елементи - генодігма, скорочено - генодігма**. Авторський термін.

⁶ **Ноосфера** (від грец. noos - розум і сфера), новий еволюційний стан біосфери, при якому розумова діяльність Людини стає вирішальним фактором її розвитку. Поняття ноосфери уведене французькими вченими Е. Леруа і П. Тейяром де Шарденом (1927). В.І. Вернадський розвив поняття про ноосферу, як якісно нову форму організованості, яка виникає при взаємодії Природи й Людського Суспільства в результаті перетворюючої Світ творчої діяльності Людини, що опирається на наукові розробки і думки. Енциклопедична категорія. Режим доступу до категорії: www.K&M.ru.

- ендоекологія, як генетико-екологічна проблема довкілля;
- традиційні (народні) і сучасним методикам психофізичного оздоровлення Людини, в т.ч. засобами ФК, ФВіС і ЗСЖ.

Навчальний матеріал Програми побудовано модульно-ієрархічно з системною ієрархією зв'язків, щоб забезпечити при формуванні програм і робочих програм НДУПП цілісність, системне розуміння теоретичних, методичних, практичних положень і процесів Програми.

1. НОРМАТИВНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПРОГРАМИ

Методологічною основою Програми є чинні державні документи, Указ Президента України від 7 грудня 2000 року «Про Концепцію розвитку охорони здоров'я на Україні», наказ МОН України за № 439 від 5 червня 2006 року «Про вдосконалення роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України», Постанова КМУ за № 1594 від 15 листопада 2006 року «Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки», «Стратегія національної безпеки України», затверджена Указом Президента України за № 105/2007 від 12 лютого 2007 року, які регламентують можливість запровадження НДУПП як обов'язкової рекреаційної дисципліни в системі вищої освіти.

Програма ґрунтується на концептуальних засадах Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Цільову комплексну програму «Фізична культура - здоров'я нації», Указу Президента України від 4 липня 2005 року за № 4013 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», Постанові КМУ від 13 грудня 2004 року за № 1641 «Про затвердження заходів з реалізації Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту», Положенні про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, Концепції фізичного виховання в системі освіти України, Державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання, Державних стандартах вищої освіти та інших документах, що регламентують організацію фізичного виховання і масового спорту із студентською молоддю.

Актуальність впровадження Програми з НДУПП зумовлює соціальне замовлення сучасного суспільства на всебічно розвинуту гармонійну особистість конкурентоспроможного креативного фахівця, який має високий рівень здоров'я, необхідну фізкультурну освіту та психофізичну підготовленість, спроможного до психофізичного, креативного удосконалення, щоб відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Головна мета Програми - визначити стандарти, традиційні (народів Світу) технології формування здоров'я і ЗСЖ НДУПП, відповідний мінімальний рівень обов'язкової біоенергоінформаційної ноосферної освіти для студентів, що навчаються у Академії і отримують кваліфікацію - «бакалавр», «магістр». Програма передбачає проведення обов'язкових аудиторних занять з обсягом не менше 4-х годин на тиждень протягом всього періоду навчання (без випускного семестру у сітці розкладу занять), як цього вимагають директивні документи. Збільшення кількості навчальних годин з НДУПП на тиждень по відділенню

спортивного удосконалення, або ЛФК здійснюється за рахунок дисциплін вільного вибору ХНАМГ та дисциплін вільного вибору студентів, які регламентуються Харківським обласним управлінням з фізичного виховання та спорту, Харківською обласною спілкою студентів, Головою Ради ректорів ВНЗ та затверджуються наказом Головного управління освіти і науки Харківської облдержадміністрації через проведення комплексної багаторівневої Спартакіади студентів ВНЗ Харкова і України. Реалізація положень Програми у ХНАМГ здійснюється його адміністрацією і КФВіС.

2. ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ХНАМГ

2.1. Загальні положення вимог галузевих стандартів до професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців

Згідно Положенню про державний вищий навчальний заклад, затвердженому Ухвалою Кабінету Міністрів України (1996), відповідальність за якість освітньої і професійної підготовки випускників несе кожен ВНЗ. На ньому лежить відповідальність за дотримання вимог Законів України і інших законодавчих актів; дотримання державних стандартів освіти; змісту і якості освітньо-професійної програми підготовки фахівців; якості освітньої і професійної підготовки випускників ВНЗ.

У освітньо-кваліфікаційних характеристиках галузевих стандартів вищої освіти України представлені виробничі функції, типові завдання діяльності і уміння, якими повинні володіти випускники ВНЗ, а також зміст загальних умінь нормативної частини професійно-практичної підготовки. У цих документах наведено термінологічний апарат, який використовується у вишах України при розробці навчальних програм і науково-методичної літератури, тому числі по ФК, ФвІС, рекреації і ЛФК. Нижче представлені інтеграція цих вимог і положень, які ми використовуємо в Програмі.

В процесі історичного розвитку суспільства формуються і розвиваються різновиди діяльності Людини - характеристики діяльності залежно від способів і форм її здійснення. Вид діяльності визначається станом взаємодії фахівця з узагальненим об'єктом діяльності протягом всього циклу його існування. Завдання діяльності – це мета діяльності в певних умовах, яка може бути досягнута в результаті певної **структури діяльності**. До останньої належать:

- **предмет діяльності (праці)** – це те, що суб'єкт має на початок своєї діяльності і який підлягає трансформації в продукт;
- **засіб діяльності (праці)** – це об'єкт, який опосередкує вплив суб'єкта на предмет діяльності або те, що зазвичай називають «знаряддям праці», і стимули, які використовують, наприклад, в управлінській діяльності;
- **процедура діяльності (праці)** - це технологія (спосіб, метод) отримання бажаного продукту. Інформація про спосіб діяльності фіксується у вигляді програми або алгоритму на якихось матеріальних носіях;

- **умови діяльності (праці)** - характеристика оточення суб'єкта в процесі діяльності (температура, склад повітря, рівень акустичних шумів і вібрації, пристосованість приміщення до праці, меблі, також соціальні умови і час);

- **продукт діяльності (праці)** - те, що отримане в результаті трансформації предмету в процесі діяльності.

Існують *три види завдань діяльності (праці)*:

- **професійні завдання** - завдання діяльності, які безпосередньо направлені на виконання завдань (завдань), поставлених перед фахівцем як професіоналом;

- **соціально виробничі завдання** - завдання діяльності, які пов'язані з діяльністю фахівця у сфері виробничих стосунків в трудовому колективі (наприклад, інтерактивне і комунікативне спілкування і тому подібне);

- **соціально-побутові завдання** - завдання діяльності, які виникають в повсякденному житті і пов'язані з домашнім господарством, відпочинком, спілкуванням в сім'ї, фізичним і культурним розвитком і тому подібне, і можуть впливати на якість виконання фахівцем професійних і соціально виробничих завдань.

Мета розробки вимог - визначити стандарт НДУПП і ноосферного, біоенергоінформаційного виховання, відповідний мінімальний рівень обов'язкових новітніх природоформуючих знань: Базового Геному Світу, Всезагальних Законів Світу, основ наукової теорії біоенергоінформаційної і генетичної єдності Світу, Всезагальних Законів періодизації еволюції, Єдиного алгоритму і фрактально-афінної моделі еволюційного розвитку світових систем Б.О. Астаф'єва, валеокібернетичних, хронобіологокібернетичних, управлінських, психологічних знань, умінь і навичок, активної рекреації, геотології (психофізичної сміхотерапії), креативного акмеосинергетичного виховання, підготовки і освіти. Гармонізувати Базову навчальну Програму НДУПП Академії із державними директивними документами та стратегічній Програмі ВООЗ «Здоров'я для всіх у 21 столітті», прийнятої в Україні як основу державної політики у сфері охорони здоров'я, організаційно-технічними, науково-педагогічними, матеріальними та іншими ресурсами Академії і КФВіС. НДУПП відіграє важливу роль у формуванні ноосферного світогляду молодого покоління, зміцненні і збереженні його здоров'я, підготовці до майбутньої ефективної професійної креативної діяльності та захисту Батьківщини [18,19,20].

Вимоги (у тому плинні і державні, далі - Вимоги) до системи управління професійною працездатністю (СУПП) ХНАМГ і НДУПП студентської молоді розроблені відповідно до положень Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Цільової комплексної програми «Фізична культура - здоров'я нації», «Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні», Положенням про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, Концепції фізичного виховання і здорового способу життя в системі освіти України, Наказу МОН України

№ 439 «Про вдосконалення роботи з фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах України», від 6 травня 2006 року, Державних вимог до навчальних програм, Державних стандартів вищої освіти та інших нормативних документів в плинні «Здоров'я нації - місія держави».

Метою Вимог є визначення ідеологічних, науково-методичних, педагогічних і організаційних основ СУПП і НДУПП, створення оптимальних умов для ефективного та якісного функціонування СУПП в Академії.

Вимоги виражають державну політику в галузі СУПП в дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих закладах освіти, служать основою для визначення головних напрямів НДУПП молодого покоління.

Вимоги адресовані управлінським структурам, організаціям усіх рівнів, керівникам навчальних закладів, фахівцям, які займаються питаннями виховання, формування ЗСЖ, УПП дітей, учнівської і студентської молоді в системі освіти України. Вони можуть бути обов'язковими для дошкільних, середніх загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих закладів освіти усіх форм власності.

2.2. Основні складові вимог. Ідеологічні основи

СУПП та НДУПП студентської молоді України є важливим компонентом ноосферного гуманістичного, демократичного виховання, спрямованого на формування психофізичного та морального здоров'я, удосконалення психофізичної, духовної, професійної та технологічної підготовки до ведення активного ЗСЖ в умовах ендоекологічного зовнішнього середовища, майбутньої конкурентоспроможної професійної діяльності та захисту Батьківщини.

СУПП та НДУПП студентської молоді базується на принципах індивідуального і особистісного підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого застосування різноманітних засобів і форм психофізичного, духовного, технологічного і професійного удосконалення.

Стратегічними цілями СУПП та НДУПП студентської молоді ХНАМГ є формування фізичного і духовного, морального і психічного, технологічного і професійного здоров'я, усвідомленої потреби у психофізичному і інтелектуальному удосконаленні, розвитку інтересу і постійної звички до самостійних занять фізкультурною і спортом, набуття сформованого виховання, знань і умінь ЗСЖ.

СУПП та НДУПП студентської молоді реалізується ректоратом, деканатами, громадськими організаціями ХНАМГ і КФВіС через культурне виховання, найновітню загальноприродну біоенергоінформаційну освіту, психофізичну, духовну, технологічну і професійну підготовку, хронобіологічне супроводження життя Людини, спортивне тренування, самостійні заняття, участь у масових фізкультурно-оздоровчих і культурно-спортивних заходах.

2.3. Організаційно-педагогічні основи системи управління професійною працездатністю

Організаційно-педагогічну, методичну і інформаційну основу СУПП

студентської молоді в системі освіти ХНАМГ складають: дисципліни «Фізична культура» і «Фізичне виховання і спорт», НДУПП, які тісно взаємодіють із дисциплінами загального гуманітарного циклу, такими, як: світова і вітчизняна історія, культура та культурологія, філософія, історія України, психологія, фізіологія, педагогічна культура і етикет спілкування, екологія, естетика і дизайн, ландшафтна архітектура, готельне господарство і туризм; валеологія, валеокібернетика, соціальна й медична кібернетика, ноосферна теорія генетичної енергоінформаційної єдності Світу та ноосферна просвіта в плинні створення і формування Базового Геному Світу, Всезагальних Законів Світу, основ наукової теорії біоенергоінформаційної і генетичної єдності Світу, Всезагальних Законів періодизації еволюції, Єдиного алгоритму і фрактально-афінної моделі еволюційного розвитку світових систем акад. Астаф'єва Б.О., напряму хронобіології - ноосферної біоритмології, здоров'яформуючих технологій ФВіС, психофізичному оздоровленні і активній рекреації, в тому числі, геотології - психотерапії сміхом. НДУПП введена як обов'язков в ХНАМГ у обсязі, що визначається Державними стандартами освіти. Зміст дисципліни визначається Базовою, навчальними і робочими програмами, є складовою стандарту вищої освіти, гарантованою державою для студентів денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр і магістр за усіма напрямками підготовки у ХНАМГ. Організаційно-педагогічні основи СУПП ХНАМГ і НДУПП базуються на принципах прогностичної реал-педагогіки і враховують елективні (по вибору студента), вікові, анатомо-фізіологічні та психофункціональні особливості студентської молоді.

НДУПП забезпечується відповідними дидактичними комплексами, які базуються на сучасних наукових досягненнях, спеціальному методичному і медичному обслуговуванні, державною і розробленою на КФВіС системою тестів для перевірки ефективності НДУПП, підготовленими педагогічними кадрами, матеріально-технічною, правовою і нормативною базою, змішаними бюджетним і позадержавним джерелами фінансуванням.

Основними засобами виховання студентської молоді є бесіди, методичні і практичні заняття, самостійні психофізичні вправи з використанням оздоровчих сил Природи і психогігієнічних факторів, направлених на зменшення ендоекологічного впливу. При цьому забороняється використовувати засоби, які наносять шкоду фізичному і психічному здоров'ю студентів.

Основною організаційною формою НДУПП в ХНАМГ є заняття. Заняття проводиться фахівцями КФВіС, або спортивного клубу, згідно з навчальним планом і програмами, індивідуальною елективною програмою студента.

Крім занять широко використовуються різноманітні позаурочні форми: фізкультурно-оздоровчі заняття в режимі дня, заняття у спортивних секціях, групах загальної фізичної підготовки, групах лікувальної фізичної культури (ЛФК), спортивних клубах за інтересами, спортивному відділенні КФВіС у спортивних секціях, регіональних спортивних клубах, самостійні заняття фізичними вправами, самостійне виконання домашніх завдань, участь у спортивно-масових заходах Академії і за її межами та інше.

2.4. Нормативне забезпечення

НДУПП студентської молоді в ХНАМГ регламентується і забезпечується системою державних нормативних показників, які є критеріями ефективності і якості навчального процесу. Визначається:

- мінімальна кількість обов'язкових навчальних занять (в академічних годинах) на тиждень протягом всього періоду навчання;
- рекомендований обсяг рухового режиму і нормативи психофізичної підготовленості;
- норми матеріально-технічного і фінансового забезпечення з розрахунку на одного студента;
- санітарно-гігієнічні і безпечні для життєдіяльності норми проведення занять.

Кількість навчальних годин на тиждень з НДУПП визначається затвердженими Державними стандартами освіти. Нормативні показники Державних стандартів освіти затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Крім нормативних показників використовується система відомчих стандартів, які спрямовані на підвищення якості навчальних, позаурочних і позааудиторних занять (стандарти навчальної документації, проведення практичних занять, обслуговування спортивних заходів і змагань тощо).

Рівень фізичної підготовленості студентської молоді визначається державною системою тестів. Вони відповідають міжнародним стандартам, науково обґрунтовані, організаційно і методично прості та доступні для НПП КФВіС та студентів. Тестування забезпечує оперативне оцінювання фізичної підготовленості студентської молоді.

2.5. Наукове забезпечення

Наукове забезпечення є органічною частиною СУПП і НДУПП, виховання студентської молоді, базовим елементом її удосконалення та підвищення професійної підготовленості фахівців. Розвиток СУПП та НДУПП потребує фундаментальних, теоретичних та прикладних досліджень і передбачає:

- розробку концепції подальшого розвитку науки в галузі УПП, ФВіС, впровадженні нових форм організації і управління науковою діяльністю у сфері УПП;
- створення банку даних наукових розробок, виконаних в Україні і світі у попередні роки;
- розробку програми актуальних напрямків наукових досліджень з УПП і ФВіС;
- розробку програмно-нормативних основ психофізичного виховання дітей, учнівської і студентської молоді з урахуванням впливу несприятливих екологічних факторів - факторів ендоекології;
- створення комп'ютерних технологій для розробки індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм і планів УПП з елементами психофізичної і спортивної підготовки;
- створення регіонального науково-дослідницького центру на базі наукової

лабораторії КФВіС, матеріальне і моральне стимулювання науковців і наукових колективів, авторів підручників, навчальних посібників та інших навчально-методичних розробок.

Важливе значення в площині підвищення ефективності наукових досліджень має:

- системне еволюційне планування наукових розробок;
- регулярна участь НПП КФВіС у регіональних, державних і міжнародних конкурсах на кращу науково-дослідну роботу, наукових семінарах, конференціях, конгресах, симпозіумах, «круглих столах»;
- різноманітні форми кооперування наукових досліджень в напрямках УПП та підтримки розробок комплексних тем;
- удосконалення системи управління та стимулювання наукової діяльності в сфері УПП, ФВіС;
- створення законодавчої і нормативної бази в площині УПП.

2.6. Методичне забезпечення

Процес УПП студентської молоді у ХНАМГ забезпечується підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами, методичними розробками, пізнавальною і художньою літературою, наочними та технічними засобами навчання, спортивними словниками, енциклопедіями, нормативними і довідковими інформаційними виданнями з питань УПП, валеофізкультурної освіти, фізичного виховання і спортивного тренування.

Підвищенню ефективності методичного забезпечення процесу УПП, ноосферного виховання і спортивного тренування сприяє:

- проведення наукових семінарів і конференцій, випуск науково-методичних збірників;
- розробка і використання комп'ютерних навчальних і тестово-тренувальних програм, комп'ютеризація навчально-методичної літератури;
- проведення семінарів, науково-практичних конференцій, планова перепідготовка і стажування НПП, тренерів.

2.7. Медичне забезпечення

СУПП і ФВіС студентської молоді у ХНАМГ в усіх формах передбачає:

- медичне обслуговування;
- лікарський контроль;
- лікарсько-педагогічні спостереження;
- диспансеризацію;
- розподіл студентів на медичні групи за критеріями здоров'я.

Наявність необхідної кількості медичних працівників і медпункта КФВіС.

Створення на КФВіС постійно діючих груп ЛФК і фізичної реабілітації та регулярне проведення з ними навчально-рекреаційних і оздоровчих занять.

2.8. Кадрове забезпечення

Викладання НДУПП в системі освіти ХНАМГ здійснюється: штатними і сумісними НПП КФВіС, тренерами-викладачами спортивного клубу Академії і працівниками управлінських структур.

До проведення навчальних занять з НДУПП допускаються особи, що мають вищу освіту, почесні спортивні звання або відповідну курсову підготовку.

Ефективному функціонуванню державної системи кадрового забезпечення сфери УПП, ФВіС студентської молоді сприяє:

- щорічне замовлення Міністерством освіти України необхідної кількості фахівців фізичного виховання і лікувальної фізичної культури;
- створення системи стимулів і спеціальних гарантій щодо професійної діяльності в сфері фізичної культури і спорту;
- підвищення педагогічної майстерності і творчої активності НПП КФВіС.

2.9. Матеріально-технічне забезпечення

Важливою умовою ефективного функціонування СУПП і НДУПП, виховання студентської молоді у ХНАМГ є:

- раціональне використання, вдосконалення і розвиток матеріально-технічної бази;
- відповідальність керівництва ХНАМГ за стан і готовність до експлуатації матеріально-технічної бази;
- створення у студмістечку ХНАМГ фізкультурно-оздоровчих зон із спортивно-тренажерними залами, що забезпечують виконання рекомендованих рухових режимів;
- створення на спортивних спорудах лижної бази умов для оздоровчих тренувань і занять ЛФК студентів з ослабленим здоров'ям.

2.10. Фінансове забезпечення

Забезпечення сфери УПП і ФВіС студентської молоді у перехідний ринковий період передбачає:

- збереження за державою пріоритету у фінансуванні навчально-виховного процесу з УПП та ФВіС;
- цільове гарантоване державне фінансування певних витрат на УПП та психофізичне виховання студентської молоді з малозабезпечених сімей;
- розширення прав керівників підрозділів, що займаються УПП та ФВіС, у фінансово-господарській діяльності, спрямованій на пошук додаткових коштів для забезпечення цих процесів;
- залучення до сфери забезпечення СУПП, НДУПП позадержавних джерел фінансування, коштів вітчизняних та іноземних спонсорів, фірм, компаній тощо.

2.11. Керування системою управління професійною працездатністю

Керування СУПП студентів здійснюється державними органами управління освітою та ректоратом, деканатами Академії і КФВіС, які:

- впроваджують у практику державну політику щодо здійснення УПП і

психофізичного виховання підростаючого покоління, розробляють нові концепції подальшого розвитку СУПП і ФВіС в ХНАМГ;

- відповідають за нормативне, матеріально-технічне, кадрове, медичне та фінансове забезпечення СУПП і НДУПП студентської молоді;

- керують розробкою навчальних програм, підручників, навчально-методичних посібників;

- координують діяльність різних підрозділів ХНАМГ, що відповідають за розвиток СУПП, НДУПП та ФВіС;

- контролюють та інспектують функціонування СУПП, НДУПП і ФВіС студентської молоді ХНАМГ;

- організують і координують міжнародні зв'язки КФВіС;

- матеріально підтримують і стимулюють проведення наукових досліджень з проблем УПП, НДУПП і ФВіС студентської молоді, організують впровадження у практику одержаних результатів наукових досліджень, всіляко підтримують створення і функціонування спортивних клубів ХНАМГ за інтересами тощо.

2.12. Міжнародні зв'язки

Розвиток СУПП, ФВіС і НДУПП студентської молоді здійснюється у контексті широкої інтеграції в міжнародну систему освіти і спорту з використанням передового зарубіжного досвіду і передбачає:

- сприяння інтеграції навчальних закладів України і ХНАМГ в світову культуру, олімпійський рух, співробітництво націй і культур;

- обмін передовими технологіями у сфері СУПП, ФВіС та спортивного вдосконалення;

- широку участь у світовому фізкультурному русі, міжнародних змаганнях та спортивних зустрічах; розвиток безпосередніх зв'язків спортсменів, НПП КФВіС, вчених і тренерів із зарубіжними колегами;

- участь студентів у міжнародних змаганнях, проведенні спільних зборів, матчевих зустрічей з командами зарубіжних навчальних закладів;

- організацію стажувань НПП, викладачів-тренерів за кордоном;

- обмін спортивними делегаціями, НПП, викладачами-тренерами на контрактній основі;

- створення з іншими країнами спільних оздоровчо-спортивних центрів в плинні засад СУПП і НДУПП;

- укладання угод про співробітництво у сфері СУПП, НДУПП і ФВіС з навчальними закладами інших країн;

- обмін з іншими державами навчально-методичною літературою, періодичною пресою, спортивною інформацією;

- участь НПП, викладачів-тренерів, аспірантів і студентів у міжнародних науково-практичних конференціях, симпозіумах з проблем УПП, ФВіС;

- спільне проведення наукових досліджень з проблем УПП, ФВіС і спортивного вдосконалення студентської молоді;

- участь у реалізації міжнародних фізкультурно-оздоровчих програм;

- організація підготовки і перепідготовки НПП, викладачів-тренерів з

інших країн, проведення на комерційній основі курсів і семінарів для іноземних НПП, викладачів-тренерів;

- створення спільних банків даних психофізичної підготовленості студентської молоді;

- створення із зарубіжними партнерами спільних підприємств з розробки комп'ютерних технологій, тренажерів, спортивної діагностичної апаратури, фізкультурно-оздоровчих програм тощо.

3. ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ

3.1. Мета і завдання дисципліни

Мета НДУПП в Академії: 1) послідовне формування засобами сучасної НДУПП розвиненої особистості, як конкурентоспроможного креативного фахівця відповідного рівня освіти «бакалавр», «магістр»; 2) виховати здорового фахівця відповідного рівня освіти («бакалавр», «магістр») галузей міського господарства із почуттям індивідуальної відповідальності перед сім'єю, суспільством, державою за стан свого професійного здоров'я як основи професійної працездатності; 3) підготувати майбутнього фахівця до високопродуктивної праці за обраним фахом, до захисту Батьківщини, здатності свідомо використовувати методологічні основи НДУПП в умовах майбутньої трудової діяльності і різних фазах свого життєвого циклу.

Показниками оволодіння необхідного рівня виховання, вчення, знань, умінь та володіння технологіями НДУПП, ФВіС випускника Академії є:

- знання і дотримання основ ЗСЖ;
- знання основ організації й методики найбільш ефективних видів і форм раціональної рухової діяльності й уміння застосувати їх на практиці у своїй психофізичній професійній роботі;
- знання основ методики оздоровлення й фізичного удосконалення традиційними і сучасними засобами і методами ФК і УПП;
- знання основ професійно-прикладної фізичної підготовки й уміння застосовувати їх на практиці;
- знання основ УПП різних верств населення;
- стійка навичка до щоденних занять фізичними вправами у різноманітних раціональних формах;
- систематичне фізичне тренування з оздоровчою або спортивною спрямованістю;
- виконання відомчих нормативів та тестів професійно-прикладної психофізичної підготовленості;
- інформованість про головні цінності УПП.

Для досягнення стратегічної мети НДУПП передбачається комплексне вирішення наступних завдань:

- формувати розуміння ролі НДУПП в розвитку особистості студента і підготувати студента до професійної діяльності, мотиваційно-цілісного ставлення до УПП, установ на ЗСЖ, психофізичне удосконалення й

- самовиховання, потреби в регулярних заняттях фізичними вправами і спортом;
- формувати системи знань з УПП та ЗСЖ, необхідних у процесі життєдіяльності, навчання, роботи, сімейному житті і спорті;
 - формувати мотивації до здоров'язберігаючого і ЗСЖ, зміцнення здоров'я, всебічного розвитку організму, профілактики захворювань, забезпечення високого рівня фізичного стану, ПП на протязі всього періоду навчання і в подальшому житті;
 - оволодіти системою практичних умінь і навичок занять головними видами і формами раціональної фізкультурної діяльності і зміцнення здоров'я, розвиток й удосконалення психофізичних можливостей, якостей і властивостей особистості засобами УПП;
 - набути фонду рухових умінь і навичок, забезпечення загальної і професійно-прикладної фізичної підготовленості, що визначають психофізичну готовність випускників академії до життєдіяльності за обраною професією;
 - придбати досвід творчого використання фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності для досягнення особистих і конкурентоспроможних професійних цілей в УПП і спорті;
 - набути здатність до виконання державних або відомчих тестів і нормативів на рівні вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм бакалавра і магістра;
 - набути здатність використовувати й упроваджувати УПП і спорт в умовах майбутньої виробничої діяльності;
 - формувати у студентів високі моральні і вольові якості, дисциплінованість, працьовитість, активну життєву позицію;
 - виховати у студентів постійну потребу у фізичному удосконаленні, систематичних заняттях фізичною культурою і спортом;
 - надати студентам систему знань по основах теорії, методики організації УПП, фізичного виховання і спортивного тренування. Ознайомити студентів з місцем психофізичного здоров'я в професійній адаптації до навчання у виші і на майбутньому робочому місці;
 - формувати психофізичну підготовку студентів до праці з урахуванням особливостей їх майбутньої професійної діяльності - професійно-прикладної психофізичної підготовки. Ознайомити студентів з психофізичними складовими професійної діяльності і професійної майстерності, а також факторами, які впливають на професійне здоров'я і високопродуктивну працю;
 - формувати і зміцнювати здоров'я студентів, сприяти правильному формуванню й гармонійному розвитку організму, навичок ЗСЖ, відмовлення від шкідливих звичок: вживання алкоголю, паління, психотропії й ін., підтримувати високу ПП студентів протягом усього періоду навчання, виробничої діяльності і життя;
 - сформувати у студентів систему знань по основах теорії, методики, організації УПП для студентів із відхиленнями в стані здоров'я;
 - навчити студентів з ослабленим здоров'ям використовувати здоров'яформуючі техноогії для підвищення ПП, первичної і вторичної профілактики захворювань (особливо хронічних). Сприяти формуванню психічної стійкості до нормальної професійної життєдіяльності засобами УПП і

ФВіС при наявності хронічних захворювань або інвалідності;

- формувати необхідність ЗСЖ і придбання необхідних знань, вмінь та володіння технологіями у галузі реабілітації і лікувальної фізкультури.

Практичний зміст складових НДУПП, для студентів із відхиленнями у стані здоров'я, спрямований на укріплення здоров'я студентів, підтримку та управління своєю ПП шляхом самовиховання, освітньої, психологічної, технологічної та фізичної підготовки. Складові Програми для студентів із відхиленнями в стану здоров'я пропонують оздоровчі вправи спрямовані на відновлення втрачених функцій, розвиток психоемоційних та психофізичних якостей, збільшення недільної рухової активності студентів.

Предметом вивчення в НДУПП є професійне здоров'я майбутнього конкурентоспроможного, креативного фахівця відповідного профілю.

3.2. Ґрунтовні принципи викладання дисципліни «Управління професійною працездатністю»

Викладання НДУПП на КФВіС ХНАМГ ґрунтується на принципах:

- **загальних гуманних соціальних принципів виховної стратегії суспільства**, що передбачають всебічну підготовку особистості до трудової та інших суспільно важливих видів діяльності, **всесвітньому розвитку життєвих сил та здібностей Людини як вищої цінності суспільства і здоров'я кожної Людини як капіталу вищої цінності для сім'ї, суспільства і держави;**

- **загальнопедагогічних принципів:** особистого підходу, фундаментальності, гуманізації, демократизації педагогічного процесу;

- **загально методичних принципів:** свідомості, активності, доступності, індивідуалізації, диференціації та систематичності;

- **специфічних принципів фізичної культури і фізичного виховання:** безперервності, систематичного чергування навантажень та відпочинку, поступового нарощування педагогічних впливів, **формування і розвитку психофізичного принципу «непривабливої корисності» та індиферентності до зовнішніх ендогенних мінливих впливів**, адаптивного збалансування динаміки навантажень, **циклічно-модульної побудови системи занять**, вікової, гендерної і загальноосвітньої адекватності напрямків НДУПП і ЛФК;

- **принципах генетичної єдності енергоінформаційної ієрархічної системи періодично еволюціонуючого Всесвіту** і мінливого довкілля;

- **принципах ієрархічності і керованості систем Світу й цивілізацій;**

- **принципах нескінченного розвитку систем Світу і їх індивідуальної неповторності;**

- **принципах дискретності і безперервності еволюційного розвитку;**

- **принципах самоорганізації всіх Світових систем з урахуванням Законів Світу, які диктуються Базовим Геномом Світу;**

- **принципах структурно-функціональної організації**, згідно яким кожна система світового організму повинна функціонувати в згоді з усіма іншими системами;

- **принципі конституваного управління єдиним «Світовим**

організмом» на засадах Всезагальних Законів Світу.

Вказані принципи змістовно використовуються в Програмі на засадах і **принципах високої педагогічної культури** як якісної інтегративної характеристики педагогічного процесу Академії. Основа виховної і освітньої діяльності КФВіС – **корпоративна педагогічна культура (КПК)** – як корпоративна соціальна програма інтегративного й координуючого педагогічного процесу, єдність безпосередньої діяльності НПП із передачі накопиченого соціального досвіду, сукупності цінностей, уявлень про Світ і правила поведінки в ньому, обов'язкових і спільних для всіх членів корпорації, розвиток і закріплення у них знань, умінь і навичок, специфічних технологій передачі корпоративної педагогічної культури від одного покоління до іншого, з ціллю підвищення якості й ефективності виховання, освіти, навчання і наукового самоудосконалення майбутніх конкурентноспроможних фахівців.

КПК нерозривно пов'язує наукову і освітню системи, систему самоудосконалення в формах і на **принципах корпоративного педагогічного менеджменту, корпоративного педагогічного маркетингу та корпоративної педагогічної логістики.**

3.3. Засоби і методи дисципліни

У процесі реалізації Програми КФВіС використовує традиційні та ноосферні, нетрадиційні засоби, методи фізкультурної ноосферної просвіти, виховання, психофізичного і спортивного удосконалення. Добір засобів й методів здійснюється за колективним розсудом НПП кафедри під організаційним і структурно-функціональним керівництвом ректорату, із урахуванням фізкультурних, спортивних інтересів та індивідуальних особливостей студентів, рівня їх здоров'я і психофізичного розвитку, фізкультурної освіти, фізичної підготовленості, наявності умов для занять, ендоекологічного і комунально-гігієнічного добробуту. На кафедрі з 2000 року введена **методологія стратегічного планування** і практика створення **комплексних творчих науково-педагогічних груп** для підготовки конкурентноспроможних спортсменів і фахівців світового рівня з **методологією стратегічних рецептурних програм** (для формування практичних професійних знань, умінь і навичок) **та стратегічних системно-рецептурних програм підготовки** (для створення умов, в яких практичні професійні уміння і навички студентів – спортсменів базуються й формуються на системі фундаментальних професійних знань, умінь і навичок) з переходом на різні вікові фази безперервної спортивно-фізкультурної діяльності протягом всього життєвого циклу спортсмена або фахівця. Аналогічна методологія використовується КФВіС для розробки СУПП і НДУПП, які, частково, заложені в стратегічну комплексну програму розвитку КФВіС на 2000-2020рр., затверджену ректором у вересні 2000 року.

У дисципліні УПП забороняється використання засобів і методів, пов'язаних з невинуватим ризиком для життя і здоров'я студентів, а також таких, які не відповідають морально-етичним вимогам, формують культ насильства і жорстокості у суспільстві.

3.4. Психологічна підготовка

Психологічна підготовка є головною формою повсякденної роботи з контингентом студентів, особливо із відхиленнями у стані здоров'я. Задачі Програми по психологічній підготовці: 1) виробити у студентів стійкий інтерес до занять НДУПП і фізичними вправами методами «непривабливої корисності»; формувати особистість студента, що володіє високою психологічною стійкістю і настроєм на подолання життєвих проблем та наявного захворювання; 2) удосконалити такі властиві особистості студента, як загальну емоційну стійкість, активність у долатті труднощів, самостійність вибору та прийнятті рішень, індиферентність до шкідливих зовнішніх впливів; 3) розвивати уміння студентів самостійно у різних життєвих ситуаціях керувати емоціями та знати, уміти й володіти технологіями впливу на опонентів та соціальні групи.

Для рішення задач психологічної підготовки застосовують методи, засоби та форми впливу: 1) бесіди, переконання, педагогічні впливи, цілеспрямовані на розвиток тих особистих якостей, що недостатньо виражені у студентів; 2) сполучення психологічної підготовки і духовного становлення особистості; 3) технології саморегулювання - самонавіяння, самопереконання, самонакази та різновиди аутотренінгу.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інформаційний зміст Програми спрямований на зміцнення здоров'я студентів, підтримку їх високої професійної працездатності шляхом усебічної психологічної, фізичної, технологічної та спортивної підготовки. Дисципліна УПП припускає, в першу чергу, заповнення відсутніх у студентів теоретичних і методологічних знань про професійну працездатність, індивідуальне і професійне здоров'я, про їх малорухомомий спосіб життя з оцінками малих обсягів рухової активності, у другу чергу, виховання психофізичної витривалості й інших психофізичних якостей справжнього інтелігента з широким творчим кругозором і високою внутрішньою ноосферною культурою. Неодмінною умовою успішної психофізичної та спортивної підготовки студентів є виконання нормативних тестів в умовах змагань на високі складові. Інтенсивність теоретичних, методологічних і контрольних навантажень навчального процесу по дисциплінам УПП визначається критеріями спортивно-метрологічного, медичного та медично-педагогічного контролю і самоконтролю студентів, як у навчальний, так і в позанавчальний час. Фізичне виховання у режимі навчальної роботи студентів регламентується навчальними планами і програмами, які розробляються і затверджуються Міністерством освіти і науки України. Згідно із *«Державними вимогами до навчальних програм з фізичного виховання у системі освіти»*, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 25,05.98 р. за № 188 *«Про нормативні документи з фізичного виховання»*, вищі заклади

освіти на підставі навчального плану та базової навчальної програми можуть розробляють свої навчальні програми з дисциплін профілю фізичного виховання. Програми і робочі програми дисциплін конкретизують і доповнюють зміст базової освіти, враховуючи регіональні, етнографічні, економічні і екологічні особливості, місцеві народні традиції, географічні умови, фізкультурні і спортивні інтереси студентів, специфіку кадрового і матеріально-технічного забезпечення та вимоги стандартів вищої освіти відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик профілю підготовки фахівців певного рівня - «бакалавр», «магістр».

Базова навчальна Програма дисципліни «Управління професійною працездатністю» є складовою стандарту вищої освіти, гарантованого державою. Головна мета базової Програми — визначити стандарт дисципліни «Управління професійною працездатністю», відповідний мінімальний рівень обов'язкової ноосферної біоенергоінформаційної освіти для студентів Академії. Реалізація головних положень базової Програми ХНАМГ здійснюється його адміністрацією і КФВіС. Навчальні програми і робочі програми з НДУПІ, які розробляються на основі базової Програми, є обов'язковими для засвоєння їх змісту студентами денної форми навчання. Це положення повинно діяти для усіх закладів освіти усіх форм власності, тому що в Україні відсутня цілісна система пропаганди і формування ЗСЖ в його теоретичній і практичній реалізації.

Впровадження базової Програми НДУПІ зумовлено соціальним замовленням сучасного суспільства на всебічно розвинуту гармонійну особистість конкурентоспроможного фахівця з широким креативним кругозором, який має високий рівень здоров'я, необхідну фізкультурну освіту, високу внутрішню культуру та психофізичну підготовленість, спроможного фізично вдосконалюватись з метою відповідності вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики. Програма передбачає проведення обов'язкових аудиторних занять в обсязі не менше 4-х годин на тиждень протягом усього періоду навчання за винятком останнього навчального семестру. Збільшення кількості навчальних годин з НДУПІ здійснюється за рахунок дисциплін вільного вибору вищого закладу освіти і дисциплін вільного вибору студентів.

Досягнення мети і вирішення завдань СУПІ і НДУПІ студентів забезпечується за допомогою двох взаємозалежних змістовних дидактичних компонентів: **обов'язкового базового**, що формує основи СУПІ особистості фахівців відповідного рівня освіти - бакалавр, магістр та **елективного (по вибору студента)**, який спирається на базовий і доповнює його засобами НДУПІ з урахуванням професійної психофізичної підготовки, індивідуальних і диференційованих мотивів, інтересів і потреб, стану здоров'я, фізичного розвитку та ресурсних можливостей учасників навчального процесу: студентства, викладачів та ресурсів адміністрації Академії.

4.1. НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ»

№	Назва розділу, теми
	I. Ноосферная наука. Еволюція Ноосфери і Людської цивілізації
1.	В.І. Вернадський - еволюція Ноосфери і Людської цивілізації
2.	Від Теорії Великого вибуху до Теорії генетичної енергоінформаційної єдності Всесвіту Б.О. Астаф'єва
3.	Всесвіт - еволюція енергії і інформації в космічному просторі
4.	Глобальна екологічна катастрофа і ноосферний соціалізм. Синтез наук ХХІ століття в системі Ноосферізму (по О.І. Субетто)
	II. Генетична біоенергоінформаційна теорія єдності Світу (по Б.О. Астаф'єву)
5.	Єдиний алгоритм творіння енергоматеріального Світу і його еволюційні прояви у просторі та часі - Людська цивілізація
6.	Елементи Теорії генетичної енергоінформаційної єдності Всесвіту
7.	Стратегічний прогноз і управління на основі Еволюційного Генома Світу і Світової еволюційної константи
	III. Системонімія - Періодична Система Загальних Законів Світу (по Н.В. Масловій)
8.	Головні аспекти системонімії - Періодичної Системи Загальних Законів Світу Н.В.Маслової
9.	Системонімія в проявах Людського суспільства, пізнанні, вихованні і освіті, еволюції психофізіологічних властивостей Людини
10.	Теоретико-педагогічні аспекти формування особистості сучасного фахівця в призмі системології. Роль вищої школи і педагога у формуванні здорового способу життя і професійного здоров'я Людини
11.	Сучасне виховання і освіта як основа формування професійного здоров'я і професійної працездатності сучасного фахівця. Модель сучасного фахівця в призмі системології. Основні компоненти моделі сучасного фахівця. Професійна майстерність та її складові в призмі системології
	IV. Генетична еволюція психофізіології Людини і праці
12.	Проблема професійної працездатності в умовах глобалізації Людства. Вплив процесів глобалізації на формування особистості сучасного фахівця
13.	Конституція України і нормативно-правова база формування професійного здоров'я і професійної працездатності сучасного фахівця
14.	Фізкультурна освіта як основа формування професійного здоров'я

№

Назва розділу, теми

15. Комплексний підхід до виховання сучасного спеціаліста на етапі вузівської підготовки і післядипломної освіти
16. Екологічні, психофізичні, медико-біологічні та педагогічні проблеми підготовки сучасного фахівця. Психофізіологічні властивості Людини
17. Моделі сучасного фахівця. Основні компоненти моделі фахівця. Психофізіологічні характеристики фахових здібностей
18. Імідж сучасного фахівця
19. Психофізіологічні вимоги до фахівця у професіях типу «Людина-Людина», «Людина-Природа», «Людина-машина», «Людина-знак», «Людина-художній образ»
20. Професійна діяльність і здоров'я. Психофізіологічні основи професійного відбору
21. Професійне здоров'я і професійна працездатність. Психологофізіологічні і соціально-педагогічні основи професійного довголіття
22. Фізіологічні й психологічні аспекти підготовки фахівця й формування професійно важливих якостей. Психофізіологічні аспекти наукової організації праці
23. Воля як основа шляху до успіху. Характеристика станів функціонального напруження і стомлення. Психофізіологічна реабілітація
24. Оцінка важкості і напруженості праці. Методи оцінки за ергономічними критеріями. Раціональні режими праці і відпочинку як засіб профілактики старіння
25. Гігієнічні вимоги до робочого місця і робочої пози. Робочі рухи Людини як складова виробничої діяльності. Професійне «вигорання» і ресурси його подолання. Резерви підвищення ефективності праці. Психофізіологія мотивацій
- V. Біоритмологія і валеокібернетика Людини**
26. Біоритмологія, хронобіологія і часова організація функцій організму Людини. Психофізіологія біологічних ритмів Людини
27. Інтеграція біоритмів Людини і вплив ендоекології на циклічність процесів. Психофізіологічна підготовка
28. Космос і біоритмологічні особливості Людини. Критичні дні. Особливості шкал вимірів часу. Лунний календар і працездатність Людини
29. Порухення біоритмів Людини: виникнення і наслідки. Психофізіологія стесу. Біоритмологія, астрологія і валеологія: деякі аспекти взаємозв'язків і інтеграції
30. Кібернетика валеології - валеокібернетика Людини. Складові здоров'я.
31. Загальна характеристика фізичного здоров'я, рівнів адаптації та біологічного балансу. Вікова психофізіологія

№	Назва розділу, теми
32.	Психофізіологія функціональних станів організму Людини і психофізіологічні характеристики станів функціонального напруження
33.	Психічне, духовне і соціальне здоров'я. Здоровий спосіб життя. Самоконтроль стану здоров'я. Психофізіологія емоційних станів
	VI. Ноосферні «реал-педагогіки» на засадах педагогічного маркетингу, педагогічної логістики і педагогічного менеджменту
34.	«Реал-педагогіка» по Н.В.Маслові в призмі педагогічного маркетингу, педагогічної логістики і педагогічного менеджменту
35.	Професійно-прикладна рекреація студентів ХНАМГ. Вимоги галузевих стандартів до професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців
36.	Загальні професійно важливі якості. Вимоги до психофізичної підготовки інженера: фізичні та психічні якості. Психічне здоров'я. Вплив екстремальних умов на здоров'я осіб працездатного віку
37.	Медико-біологічні аспекти професійної адаптації в плинні педагогічного маркетингу і педагогічної логістики. Психофізіологічні вимоги до наукової організації праці в призмі педагогічного менеджменту
	VII. Ендоекологія, як генетико-екологічна проблема довкілля
38.	Ендоекологія і адаптація як умова співіснування Людини з довкіллям
39.	Організм Людини як біоенергоінформаційна і біосоціальна система. Особливості процесів адаптації Людини до соціального і ендоекологічного довкілля
40.	Соціально-гігієнічні аспекти адаптації. Професійна діяльність і адаптація, надійність і продуктивність праці. Використання засобів фізичного виховання для рекреації і професійної реабілітації
41.	Етнокультурні аспекти професійної адаптації (по Л.М.Гумільову). Вища професійна освіта і міжнародне співробітництво. Етнокультурні і психофізіологічні аспекти спілкування
42.	Етикет як складова іміджу фахівця і механізм безконфліктного спілкування. Гонотологія - сміхотерапія, як елемент етикету, адаптації і рекреації. Тактика і критерії вдосконалення і формування позитивного іміджу фахівця
43.	Психофізіологічні аспекти спілкування і невербальної комунікації. Навчання «мові тілорухів» засобами фізичного виховання
	VIII. Традиційні (народів Світу) і сучасні методики психофізичного оздоровлення Людини
44.	Досягнення світових національних культур оздоровчого спрямування
45.	Різновиди комплексів вправ оздоровчого спрямування. Східні і західні системи психофізичного виховання.
46.	Існування самобутніх китайських систем оздоровчого спрямування. Система «Тайцзицюань» в Україні
47.	Методики загальнооздоровчого тренування. Кріо- і термотерапія

4.2. НАВЧАЛЬНО - ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ»
(для осіб з відхиленнями у стані здоров'я)

№	Назва розділу, теми
	Матеріал для осіб з відхиленнями у стані здоров'я
1.	Загальні принципи фізичної реабілітації
2.	Основи загальнооздоровчого тренування
3.	Особливості оздоровчого тренування при різноманітних відхиленнях у стані здоров'я
4.	Основи лікувального харчування
5.	Нетрадиційні засоби для усунення відхилень у стані здоров'я
6.	Методика загальнооздоровчого тренування
7.	Методика усунення окремих відхилень у стані здоров'я в процесі фізичного виховання
8.	Особливості методики загальної і професійної психофізичної підготовки при відхиленнях у стані здоров'я
9.	Особливості методики використання засобів фізичної культури для оптимізації професійної працездатності, профілактики стомлення, підвищення продуктивності праці при відхиленнях у стані здоров'я
10.	Розробка індивідуальних програм для практичних занять з фізичного виховання з урахуванням рівня функціональної і фізичної підготовки, а також протипоказань при захворюванні
11.	Програми для підвищення резервних можливостей серцево-судинної та дихальних систем: алгоритм здоров'я М.М. Амосова і алгоритм збереження здоров'я В.П.Зайцева
12.	Розробка індивідуальних програм психофізичного удосконалення з урахуванням рівня функціональної і психофізичної підготовки, протипоказань при захворюванні

4.3. Елективний компонент Програми. Невербальні засоби комунікації

Теоретична підготовка

Традиції здорового способу життя народів різних цивілізацій.

Невербальні засоби комунікації - жест, міміка, поза, рух; їхнє значення для представників різних професій. Зовнішні виразні засоби (психологічна й емоційна пластика пози, руху). Поняття «зовнішній вигляд, грація, вишуканість, манери»; мова жестів і міміки. Етнокультури особливості мови жестів.

Етикет складова частина зовнішньої культури людини, регулятор поведінки людей: значення правил етикету, етикет цивільний, діловий; основні рухи етикету; поняття «імідж».

Музика і танець як елементи культури народу; музика - один із засобів комунікації і психотерапії. Використання музики для виховання пізнання емоційно-почуттєвої сфери Людини. Відображення у танці особливостей художньої культури епохи, середовища, народу. Східний танець як засіб оздоровлення жінок.

Практична підготовка

Сценічний рух: ознайомлення з вправами для удосконалюванні пластичних ракурсів і рухів голови, тулуба; вправами для тренування ходи жестів, поз. Вивчення правил жестикуляції. Виконання образних етюдів для тренування міміки, навички перевтілення.

Етикет: вивчення спеціальних комплексів вправ для формуванні рухових навичок, що використовуються в етикеті. Приклади використанні елементів танцю (вальсу) для виховання добірності манер, грації рухів.

Національна музика і танці України і країни, мова якої вивчається студентом. Набуття навичок визначення переважних емоцій у прослуханому творі, основних рис характеру народу. Передача характеру прослуханого музичного фрагмента за допомогою довільних рухів або жестів.

Ознайомлення з деякими танцювальними рухами, позами, характерними для народу України та інших країн.

Контроль

Продемонструвати на оцінку уміння користуватися жестом, позою, рухом, мімікою перед аудиторією (за завданням викладача).

Виконати на оцінку виразно, пластично, артистично заліковий комплекс вправ.

Виконати на оцінку вальсові кроки без партнера, з партнером.

4.4. Елективний компонент Програми. Східні системи оздоровлення

Досягнення національних культур Заходу і Сходу, які визнаються в усьому світі. Існування самобутніх китайських систем оздоровчого спрямування з тисячолітніми традиціями.

Система «Тайцзицюань» в Україні, затверджена з 1987 року Спорткомітетом та Федерацією ушу України. Комплекси вправ китайської психофізичної дихальної гімнастики *цигун і тайцзицюань*, як традиційного китайського засобу оздоровлення.

Система китайського фізичного виховання: інформаційна насиченість рухових актів; досягнення у вправах єдності Людини і Всесвіту; відчуття необхідності духовного вдосконалення у взаємодії з Природою; другорядна роль фізичного тренування. Фізичний вплив на організм реалізується як побічний результат основних інформаційних впливів, які заряджають енергією нервові центри і поліпшують загальний стан організму.

Європейська система фізичного виховання: підготувати організм Людини до ефективної практичної діяльності (трудової і воєнної). Основний методом стимуляції організму - є тренування.

Мета елективного компоненту «Східні системи фізичного виховання» - ознайомити студентів з китайською системою фізичного виховання, допомогти сформувати і розширити практичні навички ЗСЖ, навчити базовим вправам китайської гігієнічної гімнастики *тайцзи-цигун*.

По вивченні курсу *треба знати:*

- Основні філософські і медичні категорії китайської системи оздоровлення.
- Основні принципи теорії *даоїнь* та східного масажу.
- Основні прийоми розслаблення, управління диханням.
- Розташування основних біологічно активних точок на тілі і ділянках голови, основи шиатсу-масажу й шиатсу-терапії.
- Комплекс масажу для відновлення зору, нормалізації тиску судин головного мозку.
- Комплекс дихальної гімнастики для усунення головного болю, нормалізації внутрішньочерепного тиску.
- Особливості китайського харчування, рецепти деяких лікувальних дієт, напоїв.

По вивченні курсу *треба вміти:*

- Виконувати вправи на заспокоєння, розслаблення.
- Виконувати масаж біологічно активних точок тіла і ділянок голови для відновлення зору, нормалізації тиску судин головного мозку.
- Виконувати базовий комплекс дихальної гігієнічної гімнастики.
- Виконувати комплекс дихальної гімнастики для усунення головного

болю, нормалізації внутрішньочерепного тиску.

- Виконувати вправи базового комплексу гігієнічної гімнастики тайцзицюань.
- Використовувати окремі прийоми і вправи китайської лікувальної гімнастики у повсякденному житті.

Теоретична підготовка

Тема 1. Філософсько-медичні основи китайської системи здоровлення.

Основні категорії *інь, ян, ци*; основна *ци (цзунци)*; шкідливоносна енергія *сеци; янська* енергія *ци*, що контролює дихальну функцію і роботу серцево-судинної системи; енергія *інци*, що забезпечує захисні сили організму (*вейци*). Функції внутрішніх органів (*чжан, фу*) з позицій китайської медицини.

Тема 2. Теорія *даоїнь* та східний масаж.

Поняття *даоїнь* дихання. Основи техніки розслаблення. Способи регуляції дихання та їхнє призначення. Основи техніки дихання. Призначення масажу. Основні канали і точки масажу для заспокоєння.

Практична підготовка

Тема 3. Основи техніки розслаблення.

Техніка основних вихідних позицій. Техніка концентрації уваги. Розслаблення і заспокоєння у позиціях лежачи, сидячи, стоячи.

Тема 4. Основи техніки управління диханням.

Техніка вдиху, видиху. Способи регуляції дихання. Координація розслаблення і дихання. Техніка дихання у позиціях лежачи, сидячи, стоячи.

Тема 5. Масаж біологічно активних точок і ділянок голови для відновлення зору.

Вивчення основних позицій тіла, способів дихання і розслаблення під час масажу голови. Вивчення розташування і призначення основних точок і ділянок для масажу. Вивчення комплексу масажних вправ. Показання й протипоказання масажу голови. Самомасаж, масаж з партнером.

Тема 6. Масаж точок і ділянок голови для нормалізації тиску судин головного мозку.

Техніка позицій і способів дихання. Вивчення розташування і призначення основних точок і ділянок масажу. Вивчення комплексу масажних вправ для нормалізації тиску судин головного мозку. Показання й протипоказання. Самомасаж, масаж з партнером.

Тема 7. Дихальна гімнастика для усунення головного болю, нормалізації внутрішньочерепного тиску.

Вихідні позиції, основні способи дихання. Техніка вдиху, видиху. Вивчення комплексу дихальних вправ. Показання й протипоказання. Виконання комплексу дихальної гімнастики для усунення головного болю,

нормалізації внутрішньочерепного тиску.

Тема 8. Гігієнічна гімнастика *тайцзи-цигун*.

Історія *тайцзи-цигун*. Базові принципи. Регуляція позицій тулуба. Регуляція дихання. Прийоми управління енергією *ци*. Техніка розслаблення і психофізичного настрою. Техніка позицій, рук, ніг, тулуба. Техніка пересувань. Підготовчі і базові вправи для ніг, рук, тулуба. Вивчення і виконання комплексу підготовчих і базових вправ гігієнічної гімнастики *тайцзи-цигун*. Техніка усунення помилок.

Тема 9. Традиційне китайське харчування.

Особливості раціону, складових, режиму харчування. Рецепти китайської кухні для європейців. Дієти, напої, настоянки при захворюванні нирок, печінки, щитовидної залози, нервової, дихальної, серцево-судинної систем.

Контроль

Основні відмінності західної і східної систем фізичного виховання.

Основні філософські категорії китайської оздоровчої системи.

Поняття *даоїнь* дихання.

Особливості традиційного китайського харчування.

Виконати основні вихідні позиції для виконання вправ на розслаблення, дихання.

Показати основні біологічно активні точки і ділянки голови для східного масажу.

Продемонструвати основні способи дихання.

Виконати основні прийоми масажу біологічно активних точок ділянок голови.

Виконати з партнером масаж для відновлення зору.

Виконати комплекс самомасажу для нормалізації тиску судин головного мозку.

4.5. Елективний компонент Програми.

Тема 1. Системи особистого еволюційного психофізичного вдосконалення

Теоретична підготовка

Основи системи особистого еволюційного психофізичного вдосконалення.

Програма психофізичного самовдосконалення жінок:

особливості психофізичного вдосконалення жінок; особливості психофізичного стану жінок; значення силових вправ для здоров'я жінки.

Методична підготовка

Методика використання обраної системи особистого еволюційного психофізичного вдосконалення.

Методика виховання силових здібностей.

Раціональні параметри оздоровчого тренування силової спрямованості.

Фізична підготовка

Психофізичне вдосконалення за допомогою обраної системи фізичних вправ. Особливості жіночого фітнесу і бодібілдингу.

Контроль

Створення системи особистого вдосконалення та рівень оволодіння обраною еволюційною системою психофізичного вдосконалення.

4.6. Елективний компонент Програми.

Управління професійною працездатністю засобами спортивного удосконалення

Теоретична підготовка

Загальні основи системи еволюційної спортивної підготовки з обраного виду спорту. Основи фізичної та психологічної підготовки з обраного виду спорту. Основи технічної і тактичної підготовки з обраного виду спорту. Основи інтегральної підготовки з обраного виду спорту. Додаткові чинники, які підвищують ефективність спортивної підготовки в обраному виді спорту (спортивні споруди, обладнання, інвентар, тренажери, засоби відновлення, стимуляція працездатності тощо). Основи керування і контролю у спортивній підготовці з обраного виду спорту. Структура багаторічної підготовки з обраного виду спорту.

Методична підготовка

Загальні положення методики підготовки з обраного виду спорту. Методика фізичної і психологічної підготовки з обраного виду спорту. Методика технічної і тактичної підготовки з обраного виду спорту. Методика інтегральної підготовки з обраного виду спорту. Методика виступу на змаганнях з обраного виду спорту. Методика вдосконалення підготовки з обраного виду спорту. Методика побудови тренувального процесу з обраного виду спорту. Особливості методики спортивного тренування жінок (для жінок), чоловіків (для чоловіків) з обраного виду спорту. Методика організації та проведення масових змагань з обраного виду спорту. Інструктор з обраного виду спорту. Суддя з обраного виду спорту.

Фізична підготовка

Фізична, психологічна, технічна, тактична та інтегральна підготовка з обраного виду спорту з урахуванням статі та рівня спортивної підготовки. Виступ на змаганнях з обраного виду спорту. Суддівство змагань з обраного виду спорту.

Контроль

Виявлення рівня знань та вмінь, спеціальної фізичної та спортивної підготовки, необхідних в обраному виді спорту.

4.7. Елективний компонент Програми. Спортивне удосконалення студентів з відхиленнями в стані здоров'я

Теоретична підготовка

Загальні принципи психофізичної реабілітації. Основи оздоровчого тренування. Особливості оздоровчого тренування при різноманітних відхиленнях у стані здоров'я. Основи лікувального харчування. Нетрадиційні засоби для усунення відхилень здоров'я.

Методична підготовка

Методика оздоровчого тренування. Методика корекції окремих відхилень у стані здоров'я в процесі фізичного виховання. Особливості методики загальної і професійно-прикладної фізичної підготовки за різноманітних відхилень у стані здоров'я. Особливості методики використання засобів фізичного виховання для підвищення працездатності, профілактики втоми, підвищення ефективності праці з урахуванням відхилень у стані здоров'я.

Фізична підготовка

Індивідуалізація практичних занять студентів фізичним вихованням у залежності від рівня функціональної та фізичної підготовки, характеру і виразності відхилень у стані здоров'я.

Контроль

Виявлення рівня знань і вмінь щодо використання засобів фізичного виховання для збереження та зміцнення здоров'я.

5. КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Засвоєння Програми НДУПП у вищому закладі освіти передбачає систему контрольних заходів, яка включає оперативний, поточний, підсумковий контроль та підсумкову атестацію.

Головна мета - оптимізувати процес фізичного виховання і УПП, сприяти його максимальній результативності.

Оперативний контроль: забезпечує інформацію про хід виконання студентами окремих видів навчальної роботи:

- ставлення студентів до запропонованої програми занять;
- рівень засвоєння програмового матеріалу;

- ступень адекватності навчальних навантажень;
- вихідний рівень підготовленості студентів до оволодіння програмним матеріалом тощо.

Поточний контроль: допомагає визначити ступінь засвоєння студентами окремих розділів і тем Програми з НДУПІ на контрольному етапі освіти. Вплив поточного контролю студентам нараховуються додаткові бали за відвідування і активну участь на заняттях, табл. 5.1.

Табл. 5.1. - Оцінка відвідування (активність) занять

Практичні заняття	Бали	Заняття	Бали	Заняття	Бали
1	2	13	26	25	50
2	4	14	28	26	52
3	6	15	30	27	54
4	8	16	32	28	56
5	10	17	34	29	58
6	12	18	36	30	60
7	14	19	38	31	62
8	16	20	40	32	64
9	18	21	42	33	66
10	20	22	44	34	68
11	22	23	46	35	70
12	24	24	48	36	72

Формами і методами оперативного і поточного контролю є педагогічні і лікарсько-педагогічні спостереження:

- усне і письмове опитування студентів;
- виконання контрольних робіт, завдань, вправ, тестів;
- виконання комп'ютерних завдань з фізичного виховання;
- експертні оцінки, аналізи тощо.

Підсумковий контроль: проводиться з метою оцінки кінцевих результатів НДУПІ на визначеному кваліфікаційному рівні або на окремих завершених етапах. Підсумковий контроль у ХНАМГ включає річний контроль і заключну атестацію студентів.

У ХНАМГ проводиться **кредитно-модульна та інші форми підсумкового контролю** після логічно завершеної частини занять з НДУПІ, результати якого враховуються при виставленні підсумкової оцінки з предмету.

Річний контроль: проводиться у формі диференційованого заліку в період

залікової сесії і спрямований на виявлення та оцінку рівня УПП студентів.

Атестація. По закінченню навчального закладу, курсу НДУПП або досягнення одного з освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавра, магістра) проводиться підсумкова атестація з НДУПП відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця.

Атестація проводиться за останніми даними медичних оглядів, проведених занять з НДУПП, результатів виконання державних тестів, оцінками рівня теоретичної та методичної підготовки.

Загальна концепція й методика контролю занять і заліку залишається такою ж, як визначено в Положенні про організацію навчального процесу у ВНЗ згідно Наказу Міністерства України від 93.06.02 № 161 і «Положенню про заліки з фізичного виховання студентів», Наказ Міністерства України від 98.05.25. за № 188. Порядок та графік проведення атестацій і заліків встановлюється навчальною частиною Академії та затверджується ректором щорічно. Студентство сповіщається про порядок та графік проведення атестації і заліків щорічно, не пізніше ніж за три місяці до встановлених термінів.

Розвиток вищої освіти України за останні роки характеризується підвищенням самостійності вузів і кафедр у формуванні розвитку освітянських Програм та включенням в їх структуру національно-регіональних та вузівських компонентів. Освітянські програми кафедри і вузу, як правило, перероблюють кожні п'ять років з урахуванням специфіки регіонів, традиціями і підвищенням рейтингу вузів, постійно мінливими запитами ринку праці та наказами МОНУ. Таким чином вища освіта України демократично розвивається незалежно від вступу до Болонського процесу і її освітянські стандарти не суперечать його положенням.

В практиці КФВіС традиційно, за всю історію вищої школи, застосовують не чотирьохбальні шкали оцінок, як у системі освіти, а п'ятибальні. Якість роботи студентів-спортсменів, викладачів і тренерів оцінюється за атестаційною п'ятибальною шкалою. Крім того, на КФВіС застосовують оцінки ефективності навчання та спортивних результатів спортсменів по семибальним шкалам класифікатору спортивних розрядів, трибальній шкалі почесних спортивних звань, п'ятибальній шкалі оцінок фізичної підготовленості згідно Указу Президента України, 10-ти, 12-ти, 15-ти та 20-ти бальних оцінках в спортивних гімнастиці, танцях, стрибках у воду, єдиноборствах, рейтингових оцінок в шахах і інш. Увесь спектр цих оцінок може служити основою для введення залікових одиниць трудомісткості і гармонізації їх з системою ECTS, табл. № 5.2.

Таблиця № 5.2. - Порівняння діючих на Україні систем оцінок знань і умінь з рейтинговою шкалою результатів ECTS та можливою до впровадження в усі рівні навчання на Україні шкалою Фібоначчі

№ п/п	Системи оцінок\ рейтинг – шкала результатів	4 - ох бальна	5 - ти бальна українська /німецька	ECTS	10-ти бальна	12-ти бальна	15-ти бальна	20-ти бальна
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	від 1 до 34, від 35 до 59 балів	2 (2+)*	1 / 5 2 / 4	F FX	1, 2, 3	1, 2, 3	1, 2, 3	1, 2, 3
2	від 60 до 67 ,	(3-)*	3 / 3	E	4, 5	4, 5, 6 7	4, 5, 6, 7, 8	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
3	від 68 до 74 балів	3 (3+)*	(3+)/(3+)	D				
4	від 75 до 82 балів	4 (4+)*	4 / 2	C	6, 7, 8	8, 9, 10	9, 10, 11,12	11, 12, 13, 14, 15, 16,17
5	від 83 до 89 балів		(4+)*	(4+)/(2+)				
6	від 90 до 100 балів	5 (5+)*	5 / 1	A	9, 10	11, 12	13, 14, 15	18, 19, 20

- - (2+)* - (5+)* - пояснювальні оцінки чотирьохбальної системи;
- - (1-12) - пояснювальні оцінки діючої в середній школі дванадцятибальної системи;
- - (1,2,3,5,8,13,21) - оцінки по шкалі Фібоначчі. Кожний наступний елемент оцінок дорівнює сумі двох передуючих елементів: 2+3=5 і т.д.

Пояснення до шкали оцінювання ECTS:

від 90 до 100 балів – **відмінно (A)**; - **21** (оцінки по шкалі Фібоначчі)
 від 83 до 89 балів – **дуже добре (B)**; - **13** (оцінки по шкалі Фібоначчі)
 від 75 до 82 балів – **добре (C)**; - **8** (оцінки по шкалі Фібоначчі)
 від 68 до 74 балів – **задовільно (D)**; - **5** (оцінки по шкалі Фібоначчі)
 від 60 до 67 балів – **майже задовільно (E)**; - **3** (оцінки по шкалі Фібоначчі)
 від 35 до 59 балів – **незадовільно з можливістю повторного складання (FX)**; - **2**
 від 1 до 34 балів - **незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F)**; - **1**.

Шкали рейтингового оцінювання у різних видах спорту в порівнянні з системою оцінок знань та рейтинговою шкалою результатів ECTS наведені в табл. № 5.3. Ці шкали діють на КФВіС у вишах України незалежно від Болонського процесу. На кафедрі проходить апробація застосування «шкали Фібоначчі», у якій кожний наступний елемент оцінок дорівнює сумі двох передуючих елементів: 2+3=5 і т.д., пояснення до шкали оцінювання ECTS.

Табл. № 5.3. - Шкала оцінки результатів випробувань індивідуальної фізичної підготовленості студентів

Бали	Рівень фізичної підготовленості	Оцінка рівня фізичної підготовленості	ECTS
1	2	3	4
91 >	високий	ВІДМІННО «5»	A
81-90	нижчий за високий	дуже добре «4»	B
71-80	вищий за середній	добре «4-»	C
61-70	середній	задовільно « 3 »	D
51-60	нижчий за середній	майже задовільно « 3 - »	E
26-50	вищий за низький	<u>незадовільно « 2 »</u>	FX
9-25	низький	<u>незадовільно «1 »</u>	F

Види тестів, коефіцієнти тестів, оцінки та можливі результати тестування з урахуванням коефіцієнта тесту та тестів по вибору студента для розрахунку індивідуальної оцінки тестування, представлено в табл. № 5.4.

Табл. № 5.4. - Індивідуальні оцінки тестування

Нормативні тести	Оцінка в балах	Коефіцієнт тесту	Можливий результат
1	2	3	4
На витривалість (2 самостійно обрані із 3)	2 - 10	2	8 - 40
На силу (самостійно обрані 4 із 5)	2 - 10	1	8 - 40
На швидкість	2 - 10	1	2 - 10
На спритність	2 - 10	1	2 - 10
На гнучкість	2 - 10	1	2 - 10
Додаткові тести по вибору студента			
Комплексна силова вправа	10	2	10 - 40
Плавання (без урахування часу)	10	2	10 - 16
Ходьба (5 кілометрів)	10	2	10 - 40

Додаткові тести по вибору студента надаються студенту по його бажанню для виконання у тому разі, коли студент у сумі перших дев'яти тестів набрав більше 70 балів, але жадає найвищої оцінки. Можлива підсумкова оцінка при виконанні 9 тестів від 18 до □ 100 балів, а з додатковим 10 тестом - від 79 до □ 110 балів. Підсумкову оцінку тестування порівнюють з шкалою оцінки результатів випробувань індивідуальної фізичної підготовленості студента, табл. № 5.5. і переводять у оцінку по п'ятибальній шкалі (див. стовб. 3, табл. 5.2), або по шкалі ECTS (стовб. 4, табл. 5.2).

Відмітимо, що на КФВіС у ВНЗ України прийнято оцінювати результати засвоєння студентами навчальної програми та випробувань психофізичної підготовленості по п'ятибальній шкалі, а інших видів спорту - від 10 до 20-ти бальних. Одержані студентами оцінки НПП проставляють спочатку у залікові відомості, а потім у залікові книжки студента. Для оцінки рівня фізичної підготовленості студента проводиться тестування по 6-ти обов'язковим видам: 1) **на витривалість**; 2) **на силу: м'язів рук** (згинання і розгинання рук в упорі лежачи на підлозі, разів; або підтягування на перекладині, разів; або вис на зігнутих руках, с); **м'язів тулуба** - піднімання в сід за 1 хв, разів; **м'язів ніг** - стрибок у довжину з місця, см або стрибок угору, см; 3) **на швидкість**; 4) **спритність** (човниковий біг); 5) **гнучкість** (нахил тулуба вперед, сидячи); 6) **плавання** (з врахуванням або без врахування часу), але з кількістю вправ до 8-9, табл. 3.5.5.

Приклад підсумкової оцінки річного тестування по нормативам оцінки фізичної підготовленості студентів (для контрольних заходів основної та підготовчої медичних груп). Студент у тестуванні з восьми основних нормативних вправ досяг наведених нижче результатів й одержує бали:

1) **Швидкість**: біг на 100 метрів -17,2 секунди. **Оцінка - 2 бали**; 2) **Сила ніг**: стрибок з місця в довжину - 2м 15см. **Оцінка - 6 балів**; 3) **На витривалість**: біг 3000 метрів - 11 хвилин 55 секунд. Коефіцієнт тесту-2, **оцінка - (2 x 10)= 20 балів**; 4) **Сила рук**: згинання та розгинання рук в упорі лежачи - 32 рази. **Оцінка - 6 балів**; підтягування на перекладині -15 разів. **Оцінка-10 балів**; 5) **Спритність**: човниковий біг 4 x 9 метрів -113 сек. **Оцінка-2 бали**; 6) **Сила м'язів тулуба**: піднімання в сід за 1 хв.- 42 рази. **Оцінка-8 балів**; 7) **Гнучкість**: нахил тулуба вперед з положення сидячи - 8 см. **Оцінка-2 бали**; 8) **Плавання** (без врахування часу): подолав дистанцію 50 метрів. Коефіцієнт тесту - 2, **оцінка - (2x6)= 12 балів**. Додаткові бали - **Активність відвідування занять (АВЗ): оцінка 13 занять - (13x2)= 26 балів**. Загальна сума балів: 2+6+20+6+10+2+8+2+12 = 78 балів. Порівнюючи одержану суму балів з табл. № 6.3., визначаємо, що сума балів більше 71 і відповідає рівню фізичної підготовленості студента - «вищий за середній», підсумковій оцінці рівня фізичної підготовленості по модульно - рейтинговій системі навчання - «добре» або підсумковій оцінці рівня фізичної підготовленості по кредитно-модульній системі по шкалі ECTS - «С», але *студент має право на додаткові бали за АВЗ - 26 балів*.

Таблиця № 5.5. - Тести і нормативні оцінки фізичної підготовленості студентів (для контрольних заходів основної та підготовчої медичних груп)

Нормативні тести	Стать	Нормативні оцінки				
		«5»	«4»	«3»	«2»	«1»
1	2	3	4	5	6	7
Витривалість						
Біг на 3000 м, хв, с	ч	12,00	13,05	14,30	15,40	16,30
	ж	15,10	16,00	16,50	17,50	19,00
або 2000 м, хв, с	ж	9,40	10,30	11,20	12,10	13,00
або плавання за 12 хв, м	ч	725	650	550	450	350
	ж	650	550	450	350	300
Сила						
Згинання і розгинання рук в упорі лежачи на підлозі, разів	ч	44	38	32	26	20
	ж	24	19	16	11	7
або підтягування на перекладині, разів	ч	16	14	12	10	8
	ж	3	2	1,5	1	0
або вис на зігнутих руках, с	ч	60	47	35	23	10
	ж	21	17	13	9	5
піднімання в сід за 1 хв, разів	ч	53	47	40	34	28
	ж	47	42	37	33	28
стрибок у довжину з місця, см	ч	260	241	224	207	190
	ж	210	196	184	172	160
або стрибок угору, см	ч	56	52	45	39	35
	ж	46	44	40	36	30
Швидкість						
Біг на 100 м, с	ч	13,2	13,9	14,4	14,9	15,5
	ж	14,8	15,6	16,4	17,3	18,2
Спритність						
Човниковий біг 4 х 9 м, с	ч	8,8	9,2	9,7	10,2	10,7
	ж	10,2	10,5	11,1	11,5	12,0
Гнучкість						
Нахили тулуба вперед з положення сидячи, см	ч	19	16	13	10	7
	ж	20	17	14	10	7
Прикладні навички Плавання, м	ч	100	75	50	25	-
	ж	100	75	50	25	-

* - шкала оцінок «1, 2, 3, 4, 5» - п'ятибальна.

Додаткові бали за **АВЗ** додаються студентам, які прийняли участь у більш ніж 70% занять. Тому в наведеному прикладі до 78 балів додаються ще 26 балів, що в сумі дає 94 бали. За табл. № 5.3.: 94 > від 91, **оцінка - відмінно/А**. Усі дані тестового контролю заносяться в залікові навчальні журнали НПП, статистичні відомості здачі тестових нормативів. При простановці «заліка» або «диференційованого заліка», в першу чергу, підсумкові оцінки заліку проставляються в залікові відомості деканатів, а вже, в другу чергу, в залікову книжку студента. Приклад, розподіл балів по ЗМ.2. Програми, **1-й курс**, наведено в табл. 5.6.

Табл. № 5.6. - Розподіл балів по ЗМ.2. Програми, весняний семестр

Перший рік навчання (весняний семестр), 2 семестр								
Блок 2. Система фізичного удосконалення. Методи фізичного виховання і спорту						АВЗ	Пр	Сума
Змістовний модуль 3			Змістовний модуль 4			18x2	Пр1	100%
до 25 балів (25%)			до 25 балів (25%)					
Пт7,8	Пт9	Па3	Пт10,11	Пт12	Па4			
11	7	7	11	7	7	36	25	86

Освітньо-кваліфікаційні вимоги до фахівця представлено в табл. № 5.7, а контрольні залікові нормативи з фізичної підготовленості для студентів усіх курсів і факультетів в табл. № 5.8.

Табл. № 5.7. - Освітньо-кваліфікаційні вимоги до фахівця

Вміння	Сфери діяльності	Функції виробничої діяльності
Предметно-практичні	виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова	організаційна, управлінська, виконавська
предметно-розумові	виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова	організаційна, управлінська, виконавська

**Таблиця № 5.8. - Контрольні залікові нормативи з фізичної підготовленості
для студентів усіх курсів і факультетів**

Прикладні навички	Курс	Оцінки	«5»	«4»	«3»
		ECTS	A-9,10	B,C - 6,7,8	B,E - 4,5
1. Баскетбол подвійний крок та кидок м'яча в кільце, попадань з 10 спроб	1	чол.	6	5	4
		жін.	3	2	1
	2	чол.	7	6	5
		жін.	4	3	2
	3-4	чол.	8	7	6
		жін.	5	4	3
2. Баскетбол. Штрафні кидки м'яча в кільце, попадань з 10 спроб	1	чол.	6	5	4
		жін.	3	2	1
	2	чол.	7	6	5
		жін.	4	3	2
	3-4	чол.	8	7	6
		жін.	5	4	3
1. Волейбол передача м'яча над собою Разів	1	чол.	10	7	5
		жін.	10	7	5
	2	чол.	15	12	10
		жін.	15	12	10
	3-4	чол.	25	20	15
		жін.	25	20	15
2. Волейбол передача м'яча в парах через сітку разів вдвох	1	чол.	10	7	5
		жін.	10	7	5
	2	чол.	15	12	10
		жін.	15	12	10
	3-4	чол.	20	15	12
		жін.	20	15	12
3. Волейбол, подача м'яча через сітку, з 10 спроб	1	чол.	3	2	1
		жін.	3	2	1
	2	чол.	4	3	2
		жін.	4	3	2
	3-4	чол.	5	4	3
		жін.	5	4	3
1. Згинання і розгинання рук в упорі лежачи 2. Підтягування на перекладині чоловіка, разів	1	чол.	14	12	10
		жін.	16	13	9
	2	чол.	16	14	12
		жін.	19	16	13
	3-4	чол.	16	14	12
		жін.	20	17	15
Стрибок у довжину з розбігу, см.	1	чол.	420	395	370
		жін.	310	300	290
	2	чол.	420	400	380
		жін.	325	305	295
	3-4	чол.	435	415	395
		жш.	325	310	295

6. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

6.1 Форми і види занять

Навчальний процес з НДУПП у Академії здійснюється у таких формах: навчальні заняття та факультативи (теоретичні, практичні, методичні), виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів (за завданням викладача), контрольні заходи.

Основні види навчальних занять КФВіС з НДУПП студентських груп і груп ЛФК :

- теоретичні заняття;
- практичні, семінарські, індивідуальні заняття;
- оздоровче і спортивне тренування, туристичні походи, дні і години здоров'я;
- консультації, робота наукових груп (медико-педагогічний контроль здоров'я студентів на заняттях, наукові гуртки).

Інші види навчальних занять як варіативні факультативи, методичні, контрольні, візуального тренінгу й ін., визначаються у робочому порядку по спортивно-масовій ситуації у Академії, узгоджуються завідувачем кафедри фізичного виховання.

Позаучбові заняття з фізичного виховання організуються і проводяться у формі:

- занять у спортивних клубах, фізкультурно-оздоровчому клубі, спортивних секціях, групах за інтересами;
- самостійних занять фізичними вправами, спортом, туризмом;
- масових оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходів вихідного дня;
- занять протягом дня по забезпеченню професійної працездатності, відновлення після навчання, психорегуляції, психокорекції.

Всі перелічені форми навчальних занять організуються і плануються КФВіС, спортивними клубами Академії, відділом позанавчальних виховних заходів та профкомом студентів.

Основні види позанавчальних занять, що використовуються КФВіС в процесі реалізації робочої Програми:

- внутрішні (на першість навчальної групи, курсу, факультету і т.д.) та зовнішні (районні, міські, обласні, регіональні, республіканські) змагання;
- ранкова і вечірня зарядка, вступна, профілактична та відновлювальна гімнастика, фізкультурні паузи, фізкультурні хвилинки, мікро паузи, заходи післянавчального відновлення, супровідні вправи підвищення професійної працездатності.

Використання форм і видів занять з НДУПП планується таким чином, щоб забезпечити студентами загальний обсяг індивідуальної рухової активності в середньому не менше 8-12 годин на тиждень.

6.2. Організація навчальних занять

Організація занять з НДУПП проводиться відповідно до «Вимог з фізичного виховання при визначенні статусу вищих закладів освіти» (додаток 2, пункт 4 «Організація занять із студентами»), затверджених рішенням колегії Міністерства освіти України від 23.04.97 р. прот. № 7/6-18 «Про концепцію фізичного виховання в системі освіти України».

Для проведення практичних занять з НДУПП студенти розподіляються по учбовим групам деканатами, навчальною частиною і узгоджуються КФВіС. Кількість студентів навчальної групи повинна складати 10–15 осіб.⁷

Розподіл студентів у групи учбових відділень ЛФК проводиться після проведення вступних лекцій, соціального опитування та анкетування студентів на початку навчального року з урахуванням статі, стану здоров'я, фізичного розвитку.

У **спеціальне** учбове медичне відділення, **відділення лікувальної фізичної культури (ВЛФК)**, зараховуються студенти, віднесені за даними медичного обстеження до *спеціальної медичної групи ЛФК*. Учбові групи комплектуються за нозологічними ознаками. Студенти, які звільнені за станом здоров'я від практичних занять виконують розділи Програми із теоретичної та методичної підготовки.

Для студентів, що перенесли гострі захворювання, при КФВіС або студентській поліклініці, створюються групи фізичної реабілітації та лікувальної фізичної культури.

Учбові групи ВЛФК комплектуються за нозологічними ознаками в кількості 8–12 осіб⁸ та розподіляються на навчальні потоки згідно напрямленням лікарів обласної студентської лікарні (ОСЛ).

Перший потік ВЛФК – студенти, що за станом здоров'я можуть виконувати робочу програму ВЗФП з обсягом фізичного навантаження 50–35% від основної медичної групи і мають незначні відхилення у стану здоров'я. Такі студенти виділяються в потоці ВЗФП у окремі групи, або підгрупи груп ВЗФП та можуть навчатися за розкладом занять груп ВЗФП. При проведенні занять вони тільки за своєю згодою та станом фізичної підготовки можуть брати участь у здачі модульних та залікових нормативів під ретельним наглядом викладачів груп ВЗФП. Головним критерієм для залікових заходів для цієї групи студентів є стабільне відвідування навчальних занять.

Другий потік ВЛФК – студенти, що зараховані до груп фізичної реабілітації та ЛФК. Вони працюють в окремих групах ЛФК під керівництвом викладача ЛФК. Заняття таких груп проводяться, як правило, в залі ЛФК спорткомплексу.

Третій потік ВЛФК – студенти, що перенесли гострі захворювання або

⁷ Наказ Міністерства освіти і науки України № 4 від 11 січня 2006 року, п.3.6.3, С.7.

⁸ Наказ Міністерства освіти і науки України № 4 від 11 січня 2006 року, п.3.6.4, С.7.

значні травми та направлені лікарем ОСЛ на комплекс ЛФК у спеціальні групи фізичної реабілітації ОСЛ. Практичні заняття по комплексу ЛФК та профілактично-лікувальним заходам для цих студентів проводяться у ОСЛ під наглядом лікаря по захворюванню. Об'єм занять ЛФК підтверджується довідкою ОСЛ і зараховується студенту до загального обсягу навчальних практичних занять. Теоретичний та методичний розділи робочої програми студентами третього потоку здаються в академії. Студенти, які звільнені за станом здоров'я від практичних занять, виконують розділи навчальної програми із теоретичної і методичної підготовки.

Залікові вимоги для студентів, що віднесені за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, розробляються з урахуванням медичних показників і протипоказань. Головним з них є стабільне відвідування навчальних занять та виконання модульних нормативів..

Із одного учбового відділення (групи) в інше студенти можуть бути переведені після закінчення навчального року або семестру у встановленому кафедрою порядку. **Перевід студентів у спеціальне навчальне медичне відділення у зв'язку із хворобою проводиться у аби який час навчального року поданням завідувача КФВіС.**

Підготовлені студенти ВЛФК, із дозволу кафедри, можуть засвоювати програму фізичного виховання за індивідуальним графіком із використанням навчальних і позанавчальних форм занять, у тому числі, на комерційній основі. У цьому випадку студент зобов'язаний представити на початку навчального року або семестру заяву та Програми своїх занять, узгодити її з завідуючим кафедрою та лікарем, а також викладачем навчальної групи, до якої він буде зарахований. Студент повинен у встановлені терміни виконати всі залікові вимоги навчальної Програми для студентів із відхиленнями в стані здоров'я.

Навчальні заняття по робочій Програмі у всіх навчальних відділеннях КФВіС проводяться на протязі усього періоду навчання в Академії в обсязі не менше 4 годин на тиждень (за виключенням випускного семестру). Обсяг навчальних занять у навчальних відділеннях може бути доцільно збільшений з урахуванням фізичної, спортивної, функціональної підготовки і бажання студентів за рахунок факультативних форм занять, у тому числі, в оздоровчо-спортивному клубі Академії.

6.3. Лікувальна фізична культура

Одна із головних задач НДУПП – освітньо-оздоровча. Теоретичний матеріал, пропонований робочою Програмою для студентів із відхиленнями в стану здоров'я по фізичному вихованню, спрямований на:

- придбання системи знань по основах теорії, методики, організації УПП для студентів із відхиленнями в стані здоров'я;
- підготовку студентів з ослабленим здоров'ям до нормальної фахової і соціальної життєдіяльності;
- пропаганду ЗСЖ і придбання необхідних знань, вмінь та володіння технологіями у галузі реабілітації і лікувальної фізкультури.

Практичний зміст НДУПП для студентів із відхиленнями в стані здоров'я

спрямований на укріплення здоров'я, підтримку та управління своєю професійною працездатністю шляхом виховної, освітньої, психологічної, технологічної та фізичної підготовки. Програма для студентів із відхиленнями в стану здоров'я пропонує, у першу чергу, оздоровчі вправи спрямовані на відновлення втрачених функцій, розвиток психоемоційних та фізичних якостей, збільшення рухового обсягу студентів.

Залікові вимоги для студентів, що віднесені за станом здоров'я до спеціальної медичної групи, розробляються з урахуванням медичних показників і протипоказань.

6.4. Проходження навчального матеріалу

Засвоєння навчального матеріалу НДУПП здійснюється в навчальних групах кафедри відповідно до робочої Програми, графіка навчального процесу, робочих планів та конспектів занять. У цих документах дається:

- систематизований та дозований перелік розділів, тем, елементів модулів НДУПП, пов'язаних між собою та з відповідними розділами інших (попередніх) курсів у визначеній логічній послідовності;
- вказівки на застосовувані методи навчання, форми, способи контролю і самоконтролю результатів освоєння матеріалу.

При розробці графіка навчального процесу курсу враховується його місце в загальній СУПП і навчання у Академії та визначається, що після проходження курсу студент повинен знати, вміти та які навички НДУПП придбати.

Засвоєння теоретичного розділу передбачає: з'ясування головних понять, термінів, провідних наукових ідей, головних закономірностей, теоретичних положень, що розкривають сутність явищ і цінностей НДУПП, об'єктивні зв'язки між ними, аналіз і пояснення фактів, які формують переконання.

Засвоєння методичних розділів здійснюється після проходження відповідного теоретичного матеріалу і передбачає: з'ясування досліджуваного методу діяльності в цілому; засвоєння деталей методу; самостійне виконання методичного завдання і аналіз його результатів; визначення подальшого плану методичного удосконалення; багатократне відтворення методики в умовах, що змінюються, на навчальних і позанавчальних заняттях НДУПП.

По кожній теоретичній і методичній темі НПП КФВіС подають студентам перелік головних питань, які підлягають засвоєнню, список (доступної) літератури, що рекомендується, методичні матеріали і розробки.

Матеріал практичних розділів засвоюється на навчальних і позанавчальних практичних заняттях, форми яких можуть бути різноманітними за організацією і методичному забезпеченню й містити в собі доступні для КФВіС засоби і методи. Проте головною формою при засвоєнні практичного розділу Програми є навчальні заняття, що проводяться під керівництвом НПП КФВіС.

Засвоєння практичного матеріалу базового компонента Програми ґрунтується, головним чином, на використанні модульних технологій загальної психофізичної і професійно-прикладної психофізичної підготовки. Засвоєння елективних компонентів Програми - на загальних науково обґрунтованих положеннях методики викладання НДУПП. Засвоєння обраного спортивного

компонента Програми - на використанні сучасних моделей та технологій вузівської підготовки.

Засвоєння головного практичного матеріалу оздоровчого компонента Програми базується на використанні ідей, принципів, засобів і методів оздоровчої рекреації і оздоровчого тренування, що передбачає підвищення загальних резервних можливостей організму студентів. НДУПП в Академії супроводжує студентство, як рекреаційна форма життєдіяльності, протягом усього періоду навчання - у режимі навчально-виховної діяльності і у позаурочний час. Як у навчальний, так і в позаурочний час НДУПП розв'язує виховні і освітні завдання: підвищує рухову активність студентів; покращує професійно-прикладну готовність і свідому відповідальність; оптимізує навчальну професійну працездатність студентів шляхом зняття нервово-емоційного напруження і рекреаційного відновлення; формує знання, вміння і навички, пов'язані з проведенням самостійних оздоровчо-спортивних занять.

Структура і обсяг навчальних занять НДУПП, форми і комплектування навчальних груп, елективне удосконалення організується КФВіС щодо контингенту студентів і включається до навчального розкладу занять навчальною частиною Академії.

Табл. № 6.1. - Структура і обсяг навчальних занять КФВіС, форм і рівнів психофізичного розвитку груп студентів

Відділення / категорія / рівень психофізичного розвитку груп студентів	Обсяг занять в годинах на тиждень			
	Обов'язкові заняття		Самостійні заняття	Всього
	Базові	Елективні	Елективні	
Відділення ЗФП / основна / середній рівень	2	2	4	4-8
Відділення ЗФП / індивідуальна прикладна психофізична підготовка / середній рівень <	факультатив	2	2-4	4-6
Спортивне відділення / індивідуально-командна / (початківці, III-II спорт.розряд) середній рівень >	2	2	2	6
Оздоровче відділення / (ЛФК) / низький рівень	2	2	-	4
Оздоровче відділення / (ЛФК) / хронічні захворювання	факультатив	2	-	до 4

7. Теми семінарських занять

Теми рекомендованих семінарських занять по НДУПП представлені в табл. № 7.1.

Табл. № 7.1. - Рекомендовані теми семінарських занять

№	Теми занять	Література
1	2	3
1.	Єдиний алгоритм творіння енергоматеріального Світу і його еволюційні прояви у просторі та часі. Елементи Теорії генетичної енергоінформаційної єдності Всесвіту	
2.	Стратегічний прогноз і управління на основі Еволюційного Генома Світу і Світової еволюційної константи	
3.	Періодична Система Загальних Законів Світу Н.В.Маслової - головні аспекти системомонії	
4.	Імідж сучасного фахівця. Професійна діяльність і здоров'я. Психофізіологічні основи професійного відбору	
5.	Системомонія в проявах Людського суспільства, пізнанні, вихованні і освіті, еволюції психофізіологічних властивостей Людини	
6.	Теоретико-педагогічні аспекти формування особистості сучасного фахівця в призмі системології. Сучасне виховання і освіта як основа формування професійного здоров'я і професійної працездатності сучасного фахівця. Модель сучасного фахівця в призмі системології	
7.	Основні компоненти моделі сучасного фахівця. Професійна майстерність та її складові в призмі системології. Фізкультурна освіта як основа формування професійного здоров'я	
8.	Конституція України і нормативно-правова база формування професійного здоров'я і професійної працездатності сучасного фахівця	
9.	Психофізіологічні властивості Людини. Моделі сучасного фахівця. Основні компоненти моделі фахівця. Психофізіологічні характеристики фахових здібностей	
10.	Професійна діяльність і здоров'я. Психофізіологічні основи професійного відбору	
11.	Професійне здоров'я і професійна працездатність. Психологофізіологічні і соціально-педагогічні основи професійного довголіття	

№	Теми занять	Література
1	2	3
12.	Воля як основа шляху до успіху. Характеристика станів функціонального напруження і стомлення. Психофізіологічна реабілітація	
13.	Оцінка важкості і напруженості праці. Методи оцінки за ергономічними критеріями. Раціональні режими праці і відпочинку як засіб профілактики старіння	
14.	Біоритмологія, хронобіологія і часова організація функцій організму Людини. Психофізіологія біологічних ритмів Людини	
15.	Інтеграція біоритмів Людини і вплив ендоекології на циклічність процесів. Психофізіологічна підготовка	
16.	Космос і біоритмологічні особливості Людини. Критичні дні. Особливості шкал вимірів часу. Лунний календар і працездатність Людини	
17.	Порушення біоритмів Людини: виникнення і наслідки. Психофізіологія стесу. Біоритмологія, астрологія і валеологія: деякі аспекти взаємозв'язків і інтеграції	
18.	Кібернетика валеології Людини. Складові здоров'я.	
19.	Загальна характеристика фізичного здоров'я, рівнів адаптації та біологічного балансу. Вікова психофізіологія	
20.	Психічне, духовне і соціальне здоров'я. Здоровий спосіб життя. Самоконтроль стану здоров'я. Психофізіологія емоційних станів	
21.	Професійно-прикладна рекреація студентів ХНАМГ. Вимоги галузевих стандартів до професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців	
22.	Загальні професійно важливі якості. Вимоги до психофізичної підготовки інженера: фізичні та психічні якості. Психічне здоров'я. Вплив екстремальних умов на здоров'я осіб працездатного віку	
23.	Ендоекологія і адаптація як умова співіснування Людини з довкіллям. Організм Людини як біоенергоінформаційна і біосоціальна система. Особливості процесів адаптації Людини до соціального і ендоекологічного довкілля	
24.	Соціально-гігієнічні аспекти адаптації. Професійна діяльність і адаптація, надійність і продуктивність праці. Використання засобів фізичного виховання для рекреації і професійної реабілітації	

8. ТЕСТИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Тест (англ. test - проба, випробування, дослідження) складається з двох частин: 1). завдання (питання, думка); 2). еталон (правильна відповідь).

Порівнюючи еталон з відповіддю studenta, можливо об'єктивно судити про засвоєння навчального матеріалу. Тест без еталону перетворюється на звичайне контрольне завдання. Педагогічний тест - це система завдань зростаючої складності, побудована в певній формі, дозволяюча виявити рівень знань, умінь і навичок, бачити досягнення кожного студента на різних етапах учбової діяльності.

Тести класифікують залежно від їх спрямованості в наступні групи:

- **тести здібностей.** По результатах, отриманих при проведенні тестів здібностей, можна судити про загальні знання студентів, можливість орієнтуватися в завданнях і ситуаціях;

- **тести особи.** Вивчають реакції конкретного студента на завдання тестів, по яких можна судити про особливості характеру кожного студента;

- **тести досягнень.** Типовими для цієї групи є дидактичні тести. По результатам виконання завдань тестів досягнень оцінюють рівень оволодіння студентами певного об'єму навчального матеріалу.

Педагогічними тестами можливо отримати дві групи управлінської інформації зворотному зв'язку: статистичну (загальну і нормативну) і критерійну, яка не уточнює відмінностей в результаті діяльності тестованих, а показує, якого рівня вони досягли відповідно до цілей навчання.

Тестовий контроль знань - важлива складова навчального процесу. Тестовий контроль знань вимагає великих зусиль з боку НПП, який повинен знати як правильно підбирати тести, і як слід їх складати. Адже не кожний набір питань з варіантами відповідей на них можна назвати тестом.

Тестовий контроль знань - засіб оцінки знань, метод контролю за професійним становленням фахівця, спосіб діагностики психофізичного розвитку і особистого зростання студента. Управляти і коректувати процес вивчення студентами НДУПІ можливо на підставі даних контролю процесом

навчання. Ефективність застосування Програми НДУПП можливо тільки в умовах об'єктивного контролю знань, умінь і навиків студентів.

Розрізняють два методи контролю - суб'єктивний і об'єктивний.

Суб'єктивний метод контролю - виявлення, вимірювання і оцінка знань, умінь, навиків, які витікають з особистих представлень НПП-екзаменатора. Цей метод оцінки знань придатний для підсумкового контролю, оскільки не відповідає необхідною точністю і відтворюваністю результатів.

Об'єктивний метод контролю - контроль, який володіє необхідною точністю і відтворюваністю результатів.

Інструментом, який дозволяє об'єктивно оцінювати якість засвоєння Програми НДУПП, є ***критеріально-орієнтований тест***, який поєднує в собі контрольне завдання і еталон, по якому можна судити про якість засвоєння навчально-практичного матеріалу. Тести - це завдання, які складаються з ряду питань і декількох варіантів відповідей на них для вибору в кожному випадку одного вірного. З їх допомогою можна отримати, наприклад, інформацію про рівень засвоєння елементів знань, про сформованість умінь і навичок студентів по застосуванню засвоєних знань в різних ситуаціях.

Достоїнство: головне достоїнство тестової перевірки в швидкості, а традиційної суб'єктивної перевірки за допомогою дидактичних матеріалів - в її ґрунтовності.

Недоліки: якщо результати своєї роботи студент представляє тільки номером відповіді у тесті, то тут НПП не бачить характеру ходу рішення - розумова діяльність студента і результат відповіді можуть бути тільки ймовірносними. Гарантії наявності об'єктивних знань у студента немає. До недоліків тестів також відносять можливість вгадування. Якщо, наприклад, тестове завдання містить тільки дві відповіді, один з яких правильний, то половину відповідей на такі тестові завдання можна вгадати.

Але при цьому, введення тестового контролю істотно підвищує мотивацію навчання і зацікавленість студентів. Впровадження тестової форми контролю по НДУПП здійснюється поетапно.

8.1. Приклади педагогічних тестів

1. Управління професійною працездатністю - це ...

1. Навчальна дисципліна
2. Засіб зміцнення здоров'я
3. Частина фізичного виховання
4. Засіб фізичної підготовки
5. Частина загальної культури Людини

2. Масовий спорт -це...

1. Засіб проведення дозвілля
2. Засіб відпочинку
3. Засіб фізичного виховання
4. Засіб емоційної розрядки
5. Засіб спілкування

3. Засобами фізичного виховання є...

1. Біг, стрибки, нахили та інші вправи.
2. Легка атлетика, гімнастика, плавання та ін. види спорту.
3. Танці, рухливі ігри, походи вихідного дня та ін. заходи.
4. Виробнича гімнастика, ранкова зарядка, прогулянки пішки, їзда на велосипеді та ін.
5. Фізичні вправи, руховий режим та харчування, засоби відновлення (масаж, гідропроцедури, психорегулююче тренування та ін.), сили природи (сонце, повітря, вода).

4. Основний фактор ризику серцево-судинних захворювань - ...

1. Паління
2. Використання алкоголю
3. Гіподинамія (рухова недостатність)
4. Надлишкова маса тіла
5. Великі фізичні навантаження і психічні стреси

5. Для студентів, що займаються фізичною культурою, пульс у спокої повинен бути у межах ...

1. 30-50 уд./хв.
2. 60-89 уд./хв.
3. 50-70 уд./хв,
4. 70-100 уд./хв.
5. 100-120 уд./хв.

6. Систематичний вплив адекватного фізичного навантаження на організм призводить до ...

1. Уповільнення пульсу, нормалізації кров'яного тиску.
2. Прискорення пульсу, нормалізації кров'яного тиску.
3. Зростання тиску, нормалізації пульсу.

4. Зменшення тиску, нормалізації пульсу.
5. Прискорення пульсу, зростання тиску.

7. Зростання об'єму легенів, підвищення сили дихальної мускулатури, що спостерігається у спортсменів, призводять до ...

1. Спрацьовування дихальної системи.
2. Прискорення дихання.
3. Уповільнення дихання.
4. Нормалізації дихання.
5. Підвищення захворювань дихальної системи.

8. Студенти-фізкультурники у спокої повинні мати частоту дихання ...

1. 9-10 вдихів у хвилину
2. 14-18 вд./хв.
3. 20-30 вд./хв.
4. 30-40 вд./хв..
5. Більш ніж 40 вд./хв.

9. Максимально припустимий пульс при фізичному навантаженні є ...

1. 100-130 уд./хв.
2. 130-160 уд./хв.
3. 160-190 уд./хв.
4. 220 мінус вік (уд./хв.)
5. 190 - 200 уд./хв.

10. Найбільш виражений стимулюючий ефект на стан розумової працездатності викликають заняття фізичними вправами з навантаженням ...

1. Низької інтенсивності (пульс 110 - 130 уд./хв.)
2. Середньої (130-160 уд./хв.)
3. Великої (160-180 уд./хв.)
4. Гігієнічної спрямованості (пульс менше 110 уд./хв.)
5. Максимальної та субмаксимальної (пульс вище 180 уд./хв.)

11. Найбільш доступним та ефективним засобом запобігання психічного стресу є ...

1. Досить велике фізичне навантаження.
2. Сон
3. Аутотренінг (самонавіювання)
4. Масаж
5. Активний відпочинок (прогулянки, плавання)

12. Особиста гігієна, раціональне харчування, відмова від шкідливих звичок, оптимальний руховий режим - складові...

1. Фізичної культури

2. Фізичного виховання
3. Здорового способу життя
4. Фізичного розвитку
5. Фізичної підготовленості

13. Відновлювання м'язової працездатності після силових вправ, що викликають локальну і глобальну втоми, протікає більш успішно при ...

1. Використанні масажу
2. Активному відпочинку
3. Пасивному відпочинку
4. Розслабленні
5. Використанні психорегулюючого тренування.

14. Гігієнічна норма фізичної активності для студентів за добу складає ...

1. 1,7 -1,8 год.
2. 2-3 год.
3. 3-4 год.
4. Більше 4-х год.
5. Біля 1 год.

15. Для підтримання нормальної життєдіяльності сумарні витрати енергії на трудові процеси, фізичну культуру та активний відпочинок за добу повинні знаходитися в оптимальних межах...

1. 1200-2000 ккал.
2. 2000 - 3000 ккал.
3. 3000-4000 ккал.
4. До 1200 ккал.
5. Більше 4000 ккал.

16. За наявності додаткового фізичного навантаження у раціоні харчування, перш за все, необхідно підвищити кількість ...

1. Білків
2. Жирів
3. Вуглеводів
4. Води
5. Вітамінів і мікроелементів

17. Енергетичні витрати на трудову діяльність представників розумової праці (у т.ч. студентів) за 8-годинний робочий день у середньому складають ...

1. 800-1200 ккал.
2. 1200-2000 ккал.
3. 2000-3000 ккал.
4. 3000 - 4000 ккал.

5. Більше 4000 ккал.

18. Загальноприйнятий урок фізичного тренування складається з ...

1. Однієї частини
2. Двох частин
3. Трьох частин
4. Чотирьох частин
5. Складається довільно

19. Структура уроку фізичного тренування обумовлена ...

1. Фізіологічними особливостями організму.
2. Особливостями виду спорту.
3. Індивідуальними особливостями і уподобанням Людини.
4. Матеріально-технічним забезпеченням і умовами.
5. Обирається з урахуванням бажання Людини.

20. Раціональна кратність занять фізичними вправами для осіб з середнім рівнем фізичного стану складає ...

1. 1 раз на тиждень
2. 2 рази на тиждень
3. 3 рази на тиждень
4. 4 рази на тиждень
5. Щоденні заняття найбільш прийнятні.

21. Раціональна кратність занять фізичними вправами для осіб з середнім рівнем фізичного стану складає ...

1. 1 раз на тиждень
2. 2 рази на тиждень
3. 3 рази на тиждень
4. 4 рази на тиждень
5. Віддається перевага щоденним заняттям.

22. У початківців найбільш різнобічну дію на організм справляють вправи на ...

1. Силу
2. Швидкість
3. Гнучкість
4. Спритність
5. Витривалість.

23. Засобами виховання загальної витривалості є ...

1. Циклічні упражнения (біг, ходьба, плавання, лижі, велосипед)
2. Ациклічні вправи (гімнастика, одноборства та ін.)
3. Спортивні ігри.
4. Туризм.

5. Силові вправи.

24. Найбільш сприятливим віком (сенситивний період) для виховання сили є ...

1. 8 - 10 років
2. 11 - 14 років
3. 15-18 років
4. 19-30 років
5. Більше 30 років.

25. Найбільш сприятливим віком для виховання витривалості є

1. До 10 років
2. 10- 14 років
3. 15 - 18 років
4. 19-25 років
5. Більше 25 років.

26. Найбільш сприятливим віком для виховання гнучкості є ...

1. 7-10 років
2. 11 - 14 років
3. 15-18 років
4. 19-25 років
5. Більше 30 років

27. Найбільш сприятливим віком для виховання швидкості є ...

1. До 9 років
2. 9-14 років
3. 15-18 років
4. 19-25 років
5. Не залежить від віку

28. Найбільш сприятливим віком для виховання спритності є ...

1. До 9 років
2. 9-14 років
3. 15-18 років
4. 19-25 років
5. Не залежить від віку.

Примітки:

- **Час для виконання завдання - 15 - 20 хв.**
- Необхідно вибрати вірну, на Вашу думку, відповідь з п'яти запропонованих.
- У загальнотеоретичних запитаннях правильною вважається повний (загальнооб'ємний) варіант відповіді.

Правильні відповіді - ключі до тестів

1	1.5	8	8.2	15	15.2	22	22.2
2	2.3	9	9.4	16	10.1	23	23.1
3	3.5	10	10.2	17	17.1	24	24.4
4	4.3	11	11.1	18	18.3	25	25.3
5	5.2	12	12.3	19	19.1	26	26.1
6	6.1	13	13.5	20	20.3	27	27.2
7	7.3	14	14.1	21	21.5	28	28.2

Шкала оцінювання теоретичної підготовки

Оцінка	К-ть правильних відповідей
Відмінно	23 і більше
Добре	12-22
Задовільно	11-17
Погано	10-6
Дуже погано	5 і менше

Список рекомендованих джерел

1. Указ Президента України від 7 грудня 2000р. «Концепція розвитку охорони здоров'я України» // Офіційний вісник України. - 2000р., № 49.
2. В.М. Ключко, Е.В. Ключко. Целевые факторы организации ноосферной образовательно-воспитательной деятельности в реализации миссии государства – доктрины развития нации / Ноосферное образование в Украине. Сборник научных статей. ХНАМГ, ОО «Дом В.И.Вернадского», Харьков, 2008. – С.63-72, - 212 с.
3. It can be done, A smoke-free Europe. Копенгаген, Європейське регіональне бюро ВООЗ, 1990 р. (Регіональні публікації, Європейська серія, № 30).
4. Валеологія в схемах: навчальний посібник / Гончаренко М.С. - Харків: Бурун Книга, 2005. - 208 с.
5. В.М. Ключко, Д.О. Безкоровайний. Інноваційна політика у сфері формування професійної працездатності // Актуальні проблеми державного управління / Збірник наукових праць. - Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2005. - № 2 (25) : У 2-х ч. - Ч.2. - С.222-228, - 388 с.
6. В.М. Ключко, Д.О. Безкоровайний. Кібернетика валеології // Проблеми формування та реалізація охороноздоровчої політики в сучасних умовах: Матер. наук.-практ. конф., 16 жовтня 2002 р.,- Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ, 2002. - С.63-68, - 168 с.
7. В.М. Ключко, Т.В. Бондаренко. Соціально-валеологічні аспекти відбору кадрів // // Проблеми формування та реалізація охороноздоровчої політики в сучасних умовах: Матер. наук.-практ. конф., 16 жовтня 2002 р.,- Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ, 2002. - С.122-126, - 168 с.
8. В.М. Ключко, Е.В. Кухтин. Генодигма экономической деятельности // Комунальне господарство міст (укр. і рос. мовами) / Науково-технічний збірник. Вип. 92. Серія: Економічні науки. - К.: «Техніка», 2010. - С. 391-402. -441 с.
9. Астафьев Б.А. Теория единой Живой Вселенной (законы, гипотезы). - М.: информациология, 1997. - 148 с.
10. Астафьев Б.А. Основы мироздания: геном, законы и творение мира. - М.: Белые альвы, 2002. - 320 с.
11. Астафьев Б.А. Стратегический прогноз и управление на основе Генома Мира: теория и практика - М.: Институт холодинамики, 2005. - 184 с.
12. Маслова Н.В. Ноосферное образование. – М.: Институт холодинамики, 2002. - 2-е изд. - 342 с.
13. Маслова Н.В. Периодическая система Всеобщих Законов Мира. – М.: Институт холодинамики, 2005. - 184 с.
14. Маслова Н.В. Периодическая система Общих Законов человеческого общества. – М., Институт холодинамики, 2006. - 296 с.
15. Маслова Н.В. Периодическая система Общих Законов познания и постижения. – М., Институт холодинамики, 2007. - 180 с.
16. Антоненко Н.В. Периодическая система законов психики в системе Всеобщих Законов Мира и Общих законов человеческого общества. - М., 2007. -320 с.

17. http://www.noos-sfera.ru/auxpage_noosferное-obrazovanie_yfv/ - Ноосферное образование. Интернет-магазин Российской академии естественных наук.
18. Формування здорового способу життя: Навч. посіб. для слухачів курсів підвищення кваліфікації державних службовців / О. Яременко, О. Вакуленко, Л. Жаліло, Н. Комарова та ін. - К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. - 232 с.
19. Крапівіна К.В. Нетрадиційні форми фізичного виховання студентів / Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Львів: 1997. – 139 с.
20. Раевский Р.Т. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов технических вузов. - М.:Высшая школа, 1985. - 346 с.
21. Пандакова В.Н., Рыбковский А.Г. Биоэнергетика двигательной активности человека / Учебное пособие для студентов факультетов физического воспитания педагогических институтов и университетов. Донецк. -1997. - 386 с.
22. Завацький В.І. Цілеспрямовані дії фізичних вправ на розумову працездатність Людини. Луцьк.: 1996. - 116 с.
23. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Навчальний посібник. Київ. ВПП “Компас”, - 1997. - 64 с.
24. Брег П. Позвоночник – ключ к здоровью. – СПб.: ИК «Невский проспект», 2002. – 96 с.
25. Брег П. Позвоночник / Сост. И.В.Степанова – СПб. - 2002. – 160 с.
26. Ужегов Г. Биоритмы на каждый день. – М: Агентство «Файр», 1997. – 608 с.
27. Токуиро Намикоши. Шиаци – японская терапия надавливанием пальцами / Пер. с англ. В.П.Лысенюка. – 4-е изд., стер., К.: Выща шк. 1990.-72 с.
28. Павловец И. Биоэнергия и патогенные зоны в жизни человека. – К.: Соборна Украина, 1994. – 128с.
29. Лууле Виилма. Душевный свет. – Екатеринбург: Фактория, 2003. – 240 с.
30. Ганикман Э.И. Как вытащить себя из стресса. Аюрведа – йога пальцев: мудры. – Мн.: Центр народной медицины «Сантана», 1992. – 80 с., ил.
31. Бурмака В.П., Бондаренко Т.В. Морально-правові норми життєдіяльності Людини західної культури / Навчально-методичний посібник. - Харків: ПВНЗ ХІНЕМ, 2009. - 40 с.
32. Ключко В.М., Бондаренко Т.В. Застосування біоадекватних методик фізичного виховання при формуванні ноосферного мислення студентів // Ноосферна освіта в Україні / Методичний посібник. - Харків, 2010. - С. 273-279, 333 с.
33. С.И.Крамской, В.П.Зайцев, Т.В.Бондаренко и др. Здоровьеформирующие технологии в учебном процессе по дисциплине «Физическая культура»: учебн. пособие. - Белгород: Изд-во БГТУ, 2009. - 190 с.

Методичні вказівки

34. Ключко В.М. Методичні вказівки щодо додержання правил безпеки з попередження та профілактики травм, нещасних випадків і ушкоджень під час занять з фізичного виховання та спорту (для науково-педагогічних працівників, викладачів технікумів і ліцею, викладачів-тренерів, працівників спортивних

споруджень, аспірантів і студентів усіх спеціальностей). - Харків: ХНАМГ, 2005. - 57 с.

35. Ключко В.М. Методичні вказівки до документації, звітів і рефератів. Структура і правила оформлення (для викладачів, аспірантів та студентів усіх спеціальностей) Харків: ХДАМГ, 2002. – 48 с.

36. Ключко В.М., Безкоровайний Д.О., Звягінцева І.М. МВ та нормативні положення правил безпеки під час занять з фізичного виховання й спорту (для науково-педагогічних працівників Академії, викладачів технікумів і ліцею, викладачів-тренерів, посадових осіб спортивних споруд, аспірантів і студентів усіх спеціальностей). - Харків: ХДАМГ.- 2002. - 48 с.

37. Ключко В.М. МВ з подання системної інформації (для викладачів, аспірантів та студентів усіх спеціальностей) Харків: ХНАМГ, 2005 р. – 60 с.

38. Ключко В.М., В.И.Протокило, О.И.Чётчикова. МУ по плаванню. Харьков: ХНАГХ, 2006. - 64 с.

39. Ключко В.М. Психологія здоров'я. Психофізична саморегуляція. Методичні вказівки (для самостійної роботи студентів усіх спеціальностей Академії) Харків: ХНАМГ, 2005 р. – 44 с.

40. В.М.Ключко, Д.О.Безкоровайний. Спортивні єдиноборства. Армспорт. Техніка, тактика і методика навчання / конспект лекцій (для студентів усіх спеціальностей Академії). - Харків: ХНАМГ, 2005. – 96 с.

41. Ключко В.М. Психологія здоров'я. Настрої. Методические указания (для самостоятельной работы студентов всех специальностей Академии), Харьков: ХНАГХ, 2007. - 46 с.

42. Ключко В.М., О.І.Четчикова, В.І.Протокило. Формування креативного мислення засобами спортивної анімації відповідно до вимог болонського процесу. Методичні вказівки до самостійної роботи та практичних занять з дисципліни «Фізичне виховання», «Фізична культура» «Управління професійною працездатністю» (для студентів усіх спеціальностей Академії) Харків: ХНАМГ, 2009. – 56 с.

43. Ключко В.М. Положення й МВ по виконанню Державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості студентів (для студентів усіх спеціальностей Академії) Харків: ХНАМГ, 2007. – 46 с.

44. Ключко В.М., Поветкін С.В. Психолого-педагогічні засоби й методи передзмагальної підготовки спортсменів. МВ до виконання практичних і самостійних занять з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» - Харків: ХНАМГ, 2009. – 66 с.

45. Ключко В.М., О.І.Четчикова, В.І.Протокило. Методика навчання техніці легкоатлетичних видів (бігу на короткі, середні, довгі дистанції та стрибків у довжину).Методичні вказівки до практичних занять для студентів усіх спеціальностей Академії з дисциплін «Фізичне виховання» і «Фізична культура». - Харків: ХНАМГ, 2009. – 56 с.

46. Ключко В.М. Про систему ФВ і масового спорту ХНАМГ та КФВіС. Методичні рекомендації для адміністративного, громадського та науково-педагогічного персоналу Академії. - Харків: ХНАМГ, 2009. – 96 с.

47. Ключко В.М., О.І.Четчикова, В.І.Протокило. Методичні вказівки до

самостійної роботи та практичних занять з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» (для студентів усіх спеціальностей Академії). - Харків: ХНАМГ, 2009. – 64 с.

48. Клочко В.М., Бондаренко Т.В. Формування позитивного іміджу студента-спортсмена. Методичні вказівки для практичних та самостійних занять студентів усіх спеціальностей Академії з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю». - Харків: ХНАМГ, 2009. – 50 с.

49. Клочко В.М., Бондаренко Т.В. Управління професійною працездатністю. Ч.1., Ч.2. Конспект лекцій. - Харків: ХНАМГ, 2009. – 200 с.

50. Бондаренко Т.В. Художня гімнастика як засіб керування професійною працездатністю. Методичні вказівки для практичних занять з дисципліни «Фізичне виховання» і «Управління професійною працездатністю» (для студентів денної форми навчання усіх спеціальностей Академії). - Харків: ХНАМГ, 2009. – 44 с.

51. Бондаренко Т.В. Засоби відновлення розумової працездатності. Методичні вказівки до теоретичних і методичних занять з дисциплін «Фізичне виховання» і «Управління професійною працездатністю» (для студентів денної форми навчання усіх спеціальностей Академії). - Харків: ХНАМГ, 2009. - 35 с.

Додаткові джерела

52. Амосов Н.М. Алгоритм здоров'я. - Донецьк: Сталкер, 2005. - 219 с.

53. Гігієна праці / За ред. А.М. Шевченка, О.П. Яворовського. - Вінниця: Нова книга, 2005. - 528 с.

54. Ильин Е.П. Психология воли. - СПб.: Питер, 2002. - 288 с.

55. Инженер XXI века: личность и профессионал / под общ. ред. М.Е. Добрусина. - Харьков: Торсинг, 1999. - 512 с.

56. Казначеев В.П. Адаптация человека в различных климатогеографических и производственных условиях. - М: Наука, 1981. - С. 3-24, 92-136.- 148 с.

57. Китов А.И. Экономическая психология. - М.: Экономика, 1987. - 301 с.

58. Купер К. Аэробика для хорошего самочувствия / Пер. с англ. - М.: ФиС, 1989. - 223 с.

59. Пирогова Е.А. Совершенствование физического состояния человека. - К.: Здоров'я, 1989. - 167 с.

60. Практикум по психологии здоровья / Под ред. Г.С.Никифорова. - СПб : Питер, 2005. - 351 с.

61. Філіппов М.М. Психофізіологія людини. - К.: МАУП, 2003. - 136 с.

62. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. - К.: Здоров'я, 1998. - 248 с.

63. Видеодисплейные терминалы и здоровье пользователей. - Женева: ВОЗ, 1989. - 150 с.

Глосарій

Гуманізм (від лат. *humanus* - людський, людяний) - визнання цінності Людини як особистості, її права на вільний розвиток і прояв своїх здібностей, затвердження блага Людини як критерію оцінки громадських стосунків.

Задача діяльності - мета діяльності, що задана в певних умовах і може бути досягнута в результаті визначеної **структури діяльності**, до якої належить:

- **предмет діяльності (праці)** - те, що опосередковує вплив суб'єкта на предмет діяльності, або те, що звичайно називають «знаряддям праці», і стимули, що використовуються, наприклад, у діяльності управління;

- **процедура діяльності (праці)** - це технологія (спосіб, метод) одержання бажаного продукту. Інформація про спосіб діяльності фіксується у вигляді програми або алгоритму на деяких матеріальних носіях;

- **умови діяльності (праці)** - характеристика оточення суб'єкта в процесі діяльності (температура, склад повітря, рівень акустичних шумів, пристосованість приміщення до праці, соціальні умови, меблі та час);

- **продукт діяльності (праці)** - те, що одержано в результаті трансформації предмета в процесі діяльності.

Здатність - психофізичний стан індивіда, в якому він готовий до успішного вконання певного виду продуктивної діяльності.

Здібність - особливості індивіда що є суб'єктивними умовами успішного здійснення певного виду продуктивної діяльності. Здібності пов'язані із загальною орієнтованістю особи, з її нахилом до тієї чи іншої діяльності.

Зміст освіти - обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадських якостей особи, що формуються у процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

Зміст навчання - структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації.

Економічна діяльність - це процес поєднання дій, які приводять до отримання набору продукції чи послуг. **Вид діяльності (вид економічної діяльності)** має місце тоді, коли об'єднуються ресурси (устаткування, робоча сила, технічні засоби, сировина та матеріали) для створення виробництва конкретної продукції та надання послуг. Вид діяльності характеризується використанням ресурсів, виробничим процесом, випуском продукції та наданням послуг.

Індиферентність (від лат. *indifferentis* - байдужний), безпристрасність, індиферентність, байдужність.

Кваліфікація - здатність особи виконувати завдання та обов'язки відповідної роботи. Кваліфікація вимагає певного освітньо-кваліфікаційного рівня. Кваліфікація визначається через назву професії.

Когнітивна психологія (лат. *cognitio* - знання, пізнання) - напрям у психології, що виник у США наприкінці 1950-х - 1960-х рр. Відповідно до когнітивної теорії особистості Дж.Келлі, *кожна Людина сприймає зовнішній Світ, інших людей і себе крізь призму створеної ним пізнавальної системи - «персональних конструктів»*.

Мислення - вищий щабель людського пізнання. Дозволяє отримувати знання

про такі об'єкти, властивості й стосунки реального світу, які не можуть бути безпосередньо сприйняті на чуттєвому шаблі пізнання. Мислення - опосередкування відображення довколишнього Світу, що стирається на враження від реальності й дає можливість Людині, залежно від засвоєних нею знань, умінь і навичок, правильно оперувати інформацією, успішно будувати свої плани й програми поведінки. Інтелектуальний розвиток Людини відбувається у ході її предметної діяльності й спілкування, у ході засвоєння суспільного досвіду.

Креативність (від лат. creatio - творення, створення) - творча, створююча, новаторська діяльність.

Воля - здатність до вибору діяльності й внутрішніх зусиль, необхідних для її здійснення. Специфічний акт, непідзвітний до свідомості й діяльності як такий. Здійснюючи вольову дію, Людина протистоїть владі згідно безпосередніх випробовуваних потреб, імпульсивних бажань: для вольового акту характерне не переживання «я бажаю», а переживання «треба», «я повинен», усвідомлення ціннісної характеристики мети дії. Вольове поведіння включає схвалення рішення, що часто супроводжується боротьбою мотивів (акт вибору), і його реалізацію.

Почуття (емоції, «прямування (хвилювання) душі») - позначення різноманітних психічних феноменів. У повсякденному слововживанні йдеться про почуття голоду, спраги, болю; приємного й неприємного; знесилення, хвороби й здоров'я; радості й суму, кохання й ненависті; жаху, сорому, страху, захоплення, співчуття; розпачу й т.д. Почуття охоплюють, таким чином, широкий спектр явищ, що відрізняються за своєю тривалістю й інтенсивністю, рівнем, характером і змістом (від короткочасного афекту до тривалої пристрасті, від поверхневої емоції до глибокого й сталого почуття й т.д.) і перебувають у складних взаєминах між собою.

Мотиви, у психології - те, що спонукає Людину до діяльності, заради чого вона відбувається. У широкому значенні, до мотивів у психології відносять потреби й інстинкти, потяги й емоції, настанови й ідеали.

Мотивації (спонукування) у біології - активні стани мозкових структур, що спонукують вищих тварин і Людину здійснювати спадково закріплені або придбані досвідом дії, направлені на задоволення індивідуальних (голод, спрага й ін.) або групових (турбота про потомство й ін.) потреб, вимог.

Потреби - нестаток у будь-чому, об'єктивно необхідному для підтримки життєдіяльності й розвитку організму, людської особистості, соціальної групи, суспільства в цілому; внутрішній збудник активності. Потреби поділяють на біологічні, властиві тваринам і Людині, і соціальні, які мають історичний характер, залежать від рівня економіки й культури соціуму. Усвідомлені суспільством, соціальними групами, громадою й індивідами потреби виступають як їхні інтереси. Потреби, динамічні, мінливі, на базі задоволених потреб виникають нові, що пов'язані з приєднанням особистості до різних сфер й форм діяльності. **Потреби особистості втворюють мов би ієрархію, піраміду, в основі якої вітальні потреби (у їжі й т.п.), а наступні рівні піраміди - соціальні потреби, вищий прояв яких - потреби в самореалізації,**

самоствердженні, тобто у творчій, креативній діяльності (піраміда потреб по Маслоу).

Інстинкт (від лат. *instinctus* - спонукання) - сукупність складних уроджених реакцій (актів поведінки) організму, що виникають у відповідь на зовнішні або внутрішні подразники; складний безумовний рефлекс (харчовий, захисний, статевий). *Інстинкти Людини контролюються його свідомістю.*

Потяг - сильна схильність до будь-чого, прихильність до будь-кого. *Серцевий потяг - кохання.*

Емоції (франц. *emotion* - хвилювання, від лат. *emoveo* - потрясаю, хвилюю) - реакції Людини й тварин на вплив внутрішніх і зовнішніх подразників, що мають яскраво виражене суб'єктивне забарвлення й вигляд, що охоплюють усі чуття й переживання. Позитивні емоції пов'язані із задоволенням, а негативні емоції - із незадоволенням різних потреб організму. Диференційовані й сталі емоції, що виникають на основі вищих соціальних потреб Людини, називаються почуттями (інтелектуальними, естетичними, моральними).

Настанова - 1) ціль, спрямованість до будь-чого; 2) провідна вказівка, директива; 3) стан схильності суб'єкта до певної активності у певній ситуації. Явище відкрите німецьким психологом Л.Ланге (1888). Поряд із неусвідомлюваними, найпростішими настановами виділяють більш складні - соціальні настанови, ціннісні орієнтації особистості, цінності сім'ї, організації тощо.

Ідеал (франц. - *ideal*) - 1) зразок, щось досконале, вища ціль прагнень; 2) те, що становить вищу мету діяльності, прагнень; 3) досконале втілення будь-чого; 4) найкращий вид, елітний зразок будь-чого, (спеціальне).

Розвиток - біологічний процес тісно взаємозалежних кількісних (зростання) і якісних (диференційованих) перетворень особи з моменту зародження до кінця життя (індивідуальний розвиток, або *онтогенез*) і протягом усього часу існування життя на Землі їхніх видів і інших систематичних груп (історичний розвиток, або *філогенез*).

Розвиток - направлена, закономірна зміна; у результаті розвитку виникає новий якісний стан об'єкта - його складу або структури. Розрізняють *дві форми розвитку: еволюційну*, пов'язану з поступовими кількісними змінами об'єкта; *революційну*, що характеризується якісними змінами у структурі об'єкта. Виділяють висхідну лінію розвитку (прогрес) і спадну (регрес). У сучасній науці розробляють спеціальні наукові теорії розвитку, у яких, на відміну від класичного природознавства, що розглядало головним чином зворотні процеси, описують нелінійні, стрибкоподібні перетворення.

Еволюція (від лат. *evolutio* - розгортання), у широкому значенні - уявлення про зміни в суспільстві й природі, їхню спрямованість, упорядкованість, закономірності; обумовлює стан будь-якої системи і розглядається як результат більш-менш тривалих змін її попереднього стану; у більш вузькому значенні - уявлення про повільні, поступові зміни, на відміну від революції.

Революція (від пізнелат. *revolutio* - поворот, переверот) - глибокі якісні зміни в розвитку будь-яких явищ природи, суспільства або пізнання (напр., соціальна революція, а також геологічна, промислова, науково-технічна, культурна революція, революція у фізиці, у філософії й т.д.).

Прогрес (від лат. progressus - рух уперед) - напрямок розвитку, для якого характерний перехід від нижчого до вищого, від менш досконалого до більш досконалого. Про прогрес можна казати стосовно системи в цілому, окремих її елементів, структури об'єкта, що розвивається. Поняття прогрес протилежно поняттю регрес.

Регрес (від лат. regressus - зворотний рух) - тип розвитку, для якого характерний перехід від вищого до нижчого, процеси деградації, зниження рівня організації, втрати спроможності до виконання тих або інших функцій; включає також моменти застою, повернення до форм і структур, що віджили своє. Протилежний прогресу.

Професія (лат. professio, від profiteor - оголошую своєю справою) - різ-новид трудової діяльності з певною підготовкою, що є джерелом існування.

Психо... (від греч. psyche - душа) - частина складних слів, що вказує на ставлення до психіки (напр., психологія).

Психіка (від греч. psychikos - щиросердний) - сукупність щиросердних процесів і явищ (відчуття, сприйняття, емоції, пам'ять і т.п.); специфічний аспект життєдіяльності Людини в її взаємодії із навколишнім середовищем. Знаходиться в єдності із соматичними (тілесними) процесами й характеризується активністю, цілісністю, співвіднесеністю із світом, розвитком, саморегуляцією, комунікативністю, адаптацією й т.д. З'являється на визначеному щаблі біоенергоінформаційної еволюції Людини. Вища форма психіки - свідомість, вона властива тільки Людині. Вивчається психологією.

Психологія праці - галузь психології, що вивчає психологічні аспекти трудової діяльності. Сформувалася на рубежі 19-20 вв. у зв'язку з науковою організацією праці (НОТ) і розв'язанням питань професійного відбору, професійної орієнтації, боротьбою з професійним стомленням, нещасними випадками й т.д. Широко застосовуються тести; отримала розвиток психологія професій (напр., авіаційна, космічна психологія, психологія конвеєрної праці, сільськогосподарських професій і т.д.). Розвивається в контакті з фізіологією праці, інженерною психологією, ергономікою, технічною естетикою й ін.

Психогігієна (від психо... і гігієна) - розділ медицини, що вивчає вплив зовнішнього середовища на психіку Людини, який розробляє заходи щодо збереження й укріплення психічного здоров'я, запобігання психічних захворювань.

Сенситивний (фр. sensitif < пізнелат. sensitivus) - чуттєвий, здатний чутливо реагувати на зовнішні подразники. **Сенситивність** - властивість сенситивного.

Кредо (від лат. credo - вірую) - 1). у католицькій церкві символ віри; 2). переконання, погляди, основи світогляду (політичне або наукове кредо).

Принцип (prinzip < фр. principe < лат. principium - основа, початок) -

1). основне, вихідне положення будь-якої теорії, вчення, науки і т.п.; 2) переконання, погляд на речі; 3) головна особливість у пристрої.

Лабільність (від лат. labilis - нестійкий) - 1). функціональна рухливість нервової й м'язової тканини, що характеризується найбільшою частотою, з

якою тканина може збуджуватися в ритмі подразнень. Найбільш висока лабільність у товстих нервових волокон, які можуть пропускати до 500-600 імпульсів в 1 с; 2). рухливість, нестійкість психіки, фізіологічного стану, температури тіла й ін.

Онтологія (від греч. on, ontos - суще й logos - слово, навчання) - розділ філософії, вчення про буття (на відміну від гносеології - вчення про пізнання), у якому досліджуються загальні основи, принципи буття, його структура й закономірності; термін уведений німецьким філософом Р.Гокленіусом (1613).

Мозок - центральний відділ нервової системи тварин і Людини. Складається з нервової тканини: сірої речовини (скупчення головним чином нервових кліток) і білої речовини (скупчення головним чином нервових волокон). У хребетних розрізняють головний мозок і спинний мозок.

Функція (від лат. functio - виконання, здійснення) - 1). діяльність обов'язок, робота; 2). зовнішній прояв властивостей будь-якого об'єкта у певній системі відносин (напр., функція органів чуття; функція грошей); 2). функція в соціології - роль, що відіграє певний соціальний інститут або процес стосовно цілого (напр., функція держави, сім'ї й т.д. у суспільстві); 3). у лінгвістиці - призначення, роль (іноді й значення) мовної одиниці або елемента - мовної структури.

Наркоманія (від грец. narke - заціпеніння й mania - божевілля, шаленство) - психоневрологічний розлад, за якого життєдіяльність організму підтримується на задовільному рівні за умови постійного вживання наркотичної речовини. Веде до глибокого виснаження фізичних і психічних функцій, деградації особистості. Наркоманія характеризується потягом до вживання наркотичної речовини, що викликає в наркомана звичне приємне відчуття (ейфорію). В 90-і роки ХХ ст. у багатьох країнах серед споживачів наркотиків збільшилася частка неповнолітніх осіб. Одна з основних умов розвитку наркоманії **нерозуміння Людиною небезпеки прийому наркотиків.** У підлітків і юнаків наркоманія може проявлятися у формі так званого аддитивного поведіння, що виражається в безсистемному вживанні у великих дозах наркотичних засобів (алкоголю, тютюну) з метою задоволення нерозумної цікавості, «експериментування». Розповсюдженню наркоманії сприяють дурний приклад і тиск нездорового середовища, відсутність позитивних інтелектуальних і соціальних установок у «фальшивих друзів». Підлітки починають уживати, насамперед, препарати коноплі, потім більш сильні засоби. Вони використовують ліки - транквілізатори, та ін., токсичні речовини (наприклад, клей «Момент») ін. Для підлітків характерна групова психічна залежність від наркотиків - прийом наркотиків у компанії, групі.

Спостереження (у дидактиці) цілеспрямоване сприйняття; один із засобів **навчання**. **Мета спостереження** - накопичення знань, фактів, створення первісних уявлень про об'єкти і явища навколишнього світу. Спостереження передбачає вміння групувати факти, властивості і явища, помічати в них подібність і розходження, класифікувати їх і, якщо можливо, визначати у природних умовах залежність ходу процесу від тих або інших умов.

Спостереження нерідко передбачає не тільки сприйняття, але й переробку інформації, у процесі якої значну роль відіграють такі розумові операції, як **порівняння, аналіз, синтез, узагальнення**. Спостереження широко застосовують в навчанні, особливо при вивченні предметів природничо-наукового циклу. Спостереження, можуть бути частиною **навчального експерименту** або використовуватися поряд з експериментом, можуть проводитися на уроках, екскурсіях, при виконанні домашніх завдань. Спостереження (у педагогіці й психології) - метод дослідження, що полягає в цілеспрямованому сприйнятті поведінки з метою виявлення його суті й змісту. До процедури одержання й трактування інформації в спостереженні пред'являють наступні вимоги: 1). спостереженню доступні тільки зовнішні факти, що мають мовні й рухові прояви; 2). реєстровані характеристики повинні бути якомога більш описовими і менш пояснювальними; 3). для спостереження повинні бути виділені найбільш важливі моменти поведінки; 4). спостерігач повинен мати можливість фіксувати поведінку оцінюваної особи тривалий час; 5). надійність спостереження підвищується при співпаданні показань декількох спостерігачів; 6). рольові відносини між спостерігачем і спостережуваним повинні бути усунуті; 7). оцінки не повинні підпадати суб'єктивним впливам. Результати, отримані у процесі спостереження являють собою емпіричні факти. Установлення закономірностей можливо лише при їхньому ретельному аналізі. Цей метод більше ніж, наприклад, експеримент потребує додаткових досліджень того ж об'єкта іншими методами.

Знання, форма існування і систематизації результатів пізнавальної діяльності Людини. Виділяють різні види знання: буденне («здоровий глузд»), особове, неявне і ін. Науковому знанню властиві логічна обґрунтованість, доказність, відтворюваність пізнавальних результатів. Знання об'єктивізується знаковими засобами мови.

Уміння - 1). володіти отриманими знаннями, навиком, бути навченим чому-небудь; 2). володіти здатністю робити що-небудь; 3). навик в якій-небудь справі, досвід.

Навик - уміння, вироблене вправами, звичкою.

Навичка - дія, сформована шляхом повторення, що характеризується високим ступенем засвоєння й відсутністю елементної свідомої регуляції й контролю. Розрізняють **навички перцептивні, інтелектуальні, рухові**.

Перцептивна навичка - автоматичне чуттєве відбиття властивостей і характеристик добре знайомого, яке неодноразово сприймалося раніше, явища або предмета. **Інтелектуальна навичка** - автоматичний прийом, спосіб розв'язання завдання, яке зустрічалося раніше. **Рухова навичка** - автоматичний вплив на зовнішній об'єкт за допомогою рухів з метою його перетворення, що неодноразово здійснювалося раніше. Рухові навички містять у собі перцептивні й інтелектуальні навички і регулюються ними на основі автоматичного сприйняття предмета, умов і порядку здійснення актів дії, спрямованого на перетворення реальних об'єктів. Розрізняють також навички результативно автоматичні, що формуються без усвідомлення їхніх

компонентів, і навички вторинно автоматизовані, які формуються з попереднім усвідомленням компонентів дії й при необхідності легше стають свідомо контрольованими, швидше вдосконалюються й перебудовуються. Навички характеризуються й різним ступенем узагальненості: чим ширше клас об'єктів, стосовно яких навичка може бути здійснена, тим більше навичка узагальнена і володіє лабільністю.

Наочність - 1). властивість, що виражає ступінь доступності й зрозумілості психічних образів об'єктів пізнання для суб'єкта, що пізнає; 2) один із принципів навчання. У процесі створення образу сприйняття об'єкта поряд з відчуттям беруть участь пам'ять і мислення. Образ об'єкта сприйняття є наочним тільки тоді, коли людина аналізує й осмислює об'єкт, співвідносить його з раніш наявними у нього знаннями. Наочний образ виникає не сам по собі, а в результаті активної пізнавальної діяльності Людини. Образи подання істотно відрізняються від образів сприйняття. За змістом образи подання об'ємніше образів сприйняття, але в різних людей вони різні за виразністю, яскравістю, стійкістю, повнотою. Ступінь наочності образів подання може бути різною залежно від індивідуальних особливостей Людини, від рівня розвитку її пізнавальних здатностей, від її знань, а також від ступеня наочності вихідних образів сприйняття. Існують образи уяви - образи таких об'єктів, які Людина ніколи безпосередньо не сприймала. Однак вони складені, сконструйовані зі знайомих і зрозумілих йому елементів образів сприйняття й подання. Завдяки образам уяви Людина здатна спочатку уявити собі продукт своєї праці і лише потім братися до його створення, представити різні варіанти своїх дій. Чуттєве пізнання дає Людині первинну інформацію про об'єкти у вигляді їхніх наочних подань. Мислення переробляє ці подання, виділяє істотні властивості й відносини між різними об'єктами й тим самим допомагає створювати більш узагальнені, більш глибокі за змістом психічні образи пізнаваних об'єктів. Наочність є принцип навчання, уперше сформульована Я. А.Коменським, надалі розвинена І.Г.Песталоцці, К.Д.Ушинським та іншими педагогами. Викладач може використовувати різні засоби наочності: реальні об'єкти, їхнє зображення, моделі досліджуваних об'єктів і явищ.

Надія - очікування блага, здійснення бажаного.

Покарання - метод виховання, яким користуються переважно в авторитарному вихованні.

Пам'ять - система складних психічних процесів, за допомогою яких людина нагромаджує і зберігає у свідомості інформацію та відтворює її залежно від потреби.

Парабіоз - особливий стан стійкого збудження в певній ділянці збудливої тканини, який змінює її провідність і виявляється як гальмування.

Побічна функціональна система - реакції працівника на подразники, не пов'язані безпосередньо з трудовим процесом.

Потреба - внутрішній стан фізіологічного або психологічного відчуття людиною нестачі чогось важливого для її життєдіяльності.

Почуття - стійке, узагальнене ставлення людини до об'єктів.

Працездатність - здатність організму людини витримувати навантаження (м'язові, нервові, енергетичні, інформаційні) в процесі праці; здатність клітин, тканин і органів до психофізіологічної дії.

Праця - свідома, доцільна діяльність людини, спрямована на виробництво матеріальних і духовних благ, надання послуг.

Предмет фізіології і психології праці - закономірності динаміки фізіологічних і психічних функцій людини в процесі праці.

Предмет ергономіки - об'єктивні закономірності проектування трудової діяльності на основі погодження характеристик машини і навколишнього середовища з характеристиками людини.

Предмет інженерної психології - об'єктивні закономірності процесів інформаційної взаємодії людини і техніки з метою використання їх у практиці проектування, створення і експлуатації системи «людина-техніка».

Предметно-дієвий аспект праці - система рухів і дій працівника, спрямована на предмет праці з метою перетворення його на продукт праці.

Професійна орієнтація - система державних заходів, спрямована на допомогу особі у виборі професії або виду діяльності.

Професійна переорієнтація - об'єктивно обумовлений і особистісно усвідомлений процес переходу від однієї професійно-трудової діяльності до іншої з врахуванням набутого професійного досвіду, віку, стану здоров'я, психофізіологічних особливостей, а також соціально-економічних інтересів особи.

Професійна інформація - ознайомлення людей з існуючими можливостями реалізації професійної діяльності.

Професійна консультація - система психолого-педагогічного вивчення особистості з метою надання їй допомоги у виборі професії, яка відповідає її здібностям та інтересам і сприяє подальшому вдосконаленню.

Професійний відбір - система засобів прогностичної оцінки взаємовідповідності людини і професії на основі порівняння вимог професії з психодіагностичними даними людини.

Професійна придатність - наявність у людини психофізіологічних і психологічних властивостей, які відповідають конкретній професії і забезпечують достатню ефективність праці за цією професією.

Професійна майстерність - творче використання робітником трудових навичок і вмінь.

Професія - рід трудової діяльності, який є джерелом засобів існування і вимагає певних знань, навичок і умінь, набутих у відповідних за профілем навчальних закладах.

Професіограма - спеціальна карта, що містить розгорнутий перелік умов і характеристик трудової діяльності з конкретної професії, її окремих вимог і професійно важливих якостей, якими повинен володіти працівник.

Професіографія - наука, яка описує професії і спеціальності з погляду вимог до людини.

Професійна адаптація - досконале оволодіння вибраною професією або спеціальністю, що виявляється в стабільному виконанні норм, високій якості, точності і надійності роботи, творчій активності працівника.

Професійна працездатність - *максимальна ефективність діяльності людини при такому рівні функціональної мобілізації, яка не викликає перенапруження організму.*

Професійне навчання - процес управління діяльністю людини з оволодіння знаннями, трудовими навичками і вміннями, розвитку професійних здібностей і особистості кваліфікованого робітника.

Психіка - суб'єктивне відображення об'єктивного світу.

Психічні процеси - різні форми динамічного, цілісного відображення об'єктивної дійсності.

Психічні стани - цілісна характеристика особистості, що відображає її порівняно тривалі душевні переживання і виявляється в підвищеному або зниженому рівні психічної діяльності.

Психічні властивості особистості - сталі якості людини, які зумовлюють її поведінку і результативність діяльності.

Психічне перенасичення - емоційне психофізіологічне напруження, яке виникає у працівника на фоні вкрай негативного ставлення до монотонної роботи і виявляється в намаганні припинити її.

Психодіагностика - галузь психологічної науки, яка розробляє методи виявлення і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості.

Психологічний аспект праці - психічні процеси та психологічні фактори, які спонукають, програмують, регулюють трудову активність працівника та виконання завдання згідно з метою праці.

Психологічний профіль особистості - графічне зображення розвитку психофізіологічних і психологічних властивостей, а також професійних здібностей людини.

Психологічний профіль професії - графічне зображення психофізіологічних і психологічних характеристик професії.

Психограма професії - перелік вимог професії до психіки Людини та необхідних здібностей.

Навчальне видання

Клочко Валерій Михайлович

Базова навчальна програма «**Управління професійною працездатністю**»
(для студентів усіх спеціальностей Академії)

Відповідальний за випуск В.М. Клочко
Редактор З.І. Зайцева
Комп'ютерне верстання: Н.В. Полуніна

План 2009, поз. 363 Р

Підп. до друку 30.08.2010 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84 1/16

Ум. друк. арк. 4,5

Зам. № 6322

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001